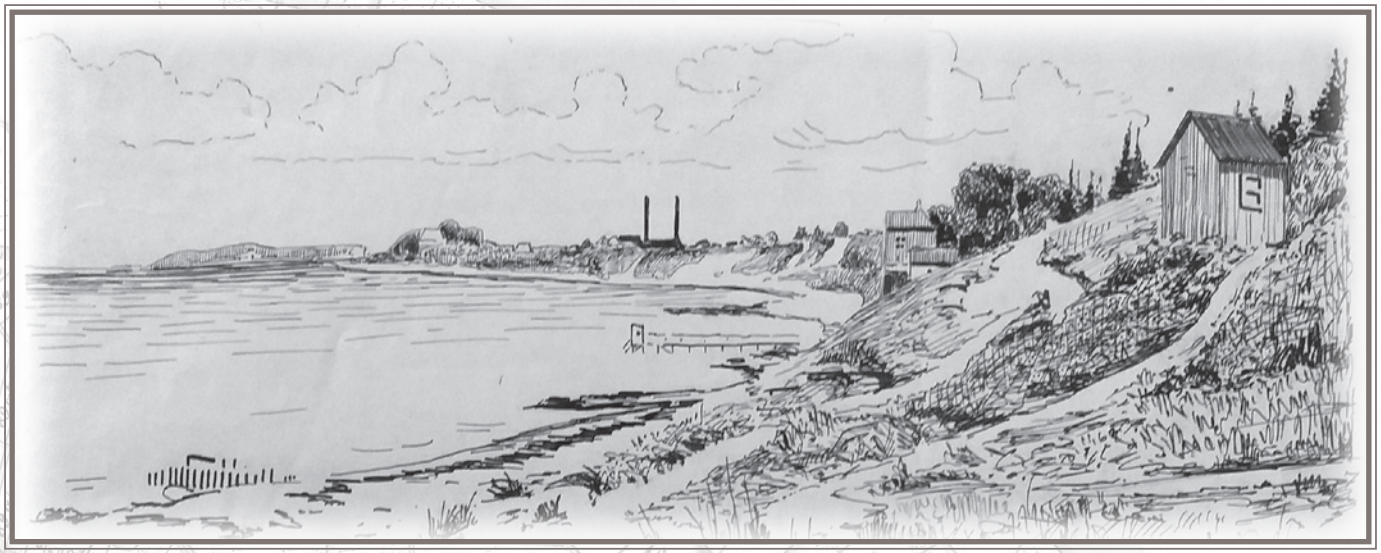

Munkerup og Hulerød Grundejerforening

75 års Jubilæumsskrift

1942-2017

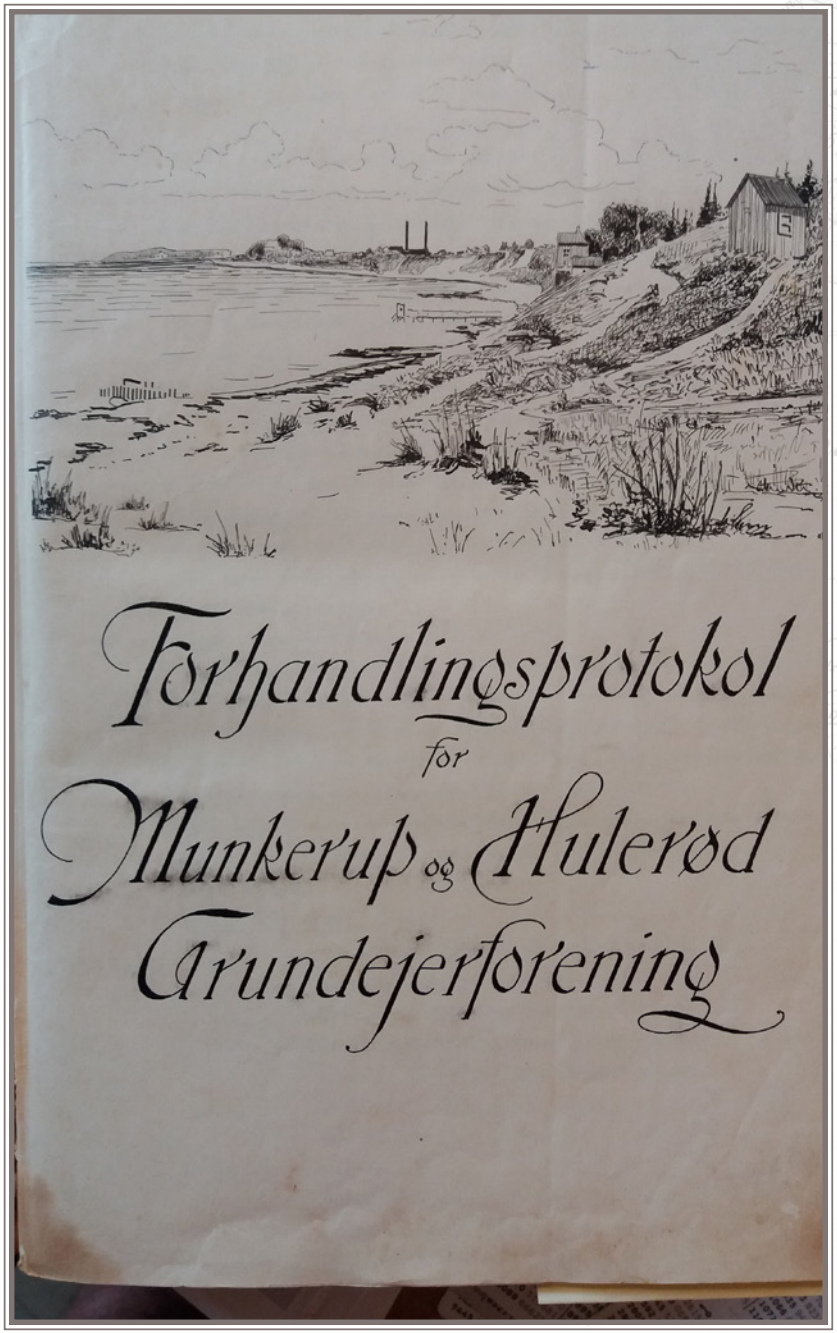

Indhold

Forord	3
1. Munkerup-Hulerød de første år	4
Stednavnene Munkerup og Hulerød	5
Strandgården	6
Hulerødgaard og Tornebakkehusene	7
Stiftelsen af grundejerforeningen	8
Foreningen overtager strandgrunden (matr.nr 1a)	8
Vagtværnet	8
Foreningens arbejde i de første år	9
En sag, der endte i Landsretten	11
Stranden	12
2. Vejen til og gennem Munkerup	16
3. Historier fra en Københavnersnude :)	28
4. Stranden – matrikel 1a	32
Vinterbadning	35
Bådene	35
Sankt Hans	36
Badebroen	38
Bådelauget	40
5. Om Hulerød	42
Hulerød Badehotel	45
Hulerød Kro	46
Campingpladsen	46
Skansen	46
Benneweis	47
Efterskrift	49

Forord

Da jeg i 2014 overtog formandsposten i grundejerforeningen, fik jeg af den tidligere formand, Sigurd Andersen, udover et USB-stik overdraget flere kasser med protokoller og mapper med referater og korrespondancer gennem tiden. Speciel to slidte og gammeldags protokoller fangede min umiddelbare opmærksomhed. Da jeg slog op i den første "Munkerup og Hulerød Grundejerforening – Forhandlingsprotokol" blev jeg betaget og rørt på samme tid.

På første side fandt jeg den originale stregtegning af det strandmotiv, der præger grundejerforeningens nyhedsbreve (s. 2), med signaturen "OF".

På næste side – "side 1" begyndte historien at vælde frem. Nedfældet med sirlig skrift og med snorlige understregninger af væsentlige detaljer udfoldede sig den stiftende generalforsamling for Munkerup og Hulerød Grundejerforening.

Den ordentlighed og omhyggelighed, som disse dokumenter udviser, vidner om et engagement og en vilje til at få denne grundejerforening godt fra start. Vejinspektør O. Frederiksen blev valgt som formand og var angivelig referent ved de første møder og kunstneren bag stregtegningen.

Den stiftende generalforsamling blev afholdt på Hulerød Kro d. 9. august 1942.

Ved gennemlæsning af disse to første protokoller gik det op for mig, hvor stor betydning grundejerforeningen har haft for områdets udvikling gennem tiden - især i de første år. Samtidig fandt jeg så mange sjove og tankevækkende oplysninger og historier, som jeg syntes, skulle udbredes og komme til de nuværende beboere og ejeres kendskab.

Jeg foreslog derfor tilbage i 2014, at vi i forbindelse med grundejerforeningens 75 års jubilæum, skulle udfærdige et jubilæumsskrift, hvor nogle af disse historier blev fortalt.

Det blev vel modtaget i bestyrelsen og her er så resultatet.

Ole Kaae fik den store opgave at uddrage essensen af de første års mange referater og breve. Et stort arbejde, han tog på sig med stor omhyggelighed. Vi har nu fået gennemlæst og sorteret alle foreningens dokumenter på papir, og samtidig har han udfærdiget et rids over foreningens tilblivelse.

Else Marie Højer var i kontakt med Lokalhistorisk arkiv i Græsted, og har via den kontakt beskrevet turen gennem Munkerup i billeder.

Eva Marie Stoltz var feriebarn i Munkerup i 1950''erne – og en af "Københavnersnuderne". Læs hendes malende beskrivelse af det, "at komme på landet".

Undertegnede har været i protokollerne og har haft fokus på stranden og matrikel 1.a. med flere lokale bidragydere til teksten. Læs her beretningen om foreningens sidste badebro af Sigurd Andersen og John Christensens beskrivelse af "slagsmålene" i bådelauget.

Hulerød-områdets udvikling er jeg også dykket ned i og her er vi helt tilbage ved istidens afslutning.

På redaktionens vegne vil jeg ønske jer rigtig god fornøjelse med læsningen.

Alan Nielsen, Formand, 2017.

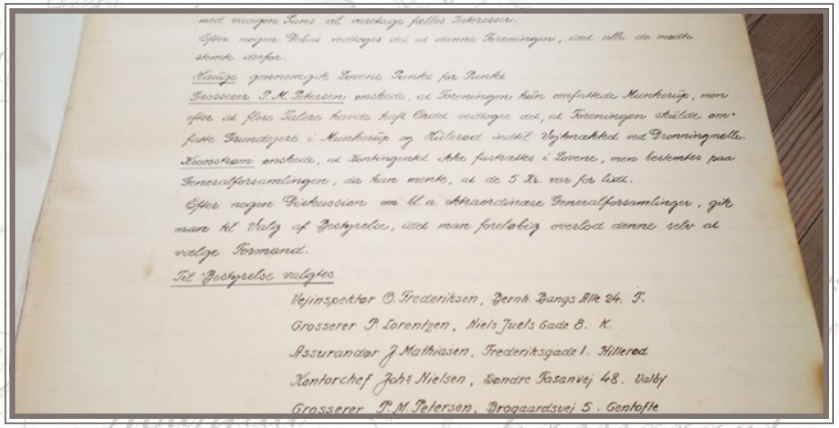
Efter nogen Diskussion om til d. a. Ekstraordinære Generalforsamlinger, gik man til Valg af Bestyrelse, idet man foreløbig overlod denne selv at vælge Formand.

Til Bestyrelse valgtes

Vejinspektør O. Frederiksen, Bernh. Bangs Allé 24. T.
Grosserer P. Lorentzen, Niels Juels Gade 8. K.
Assurandør J. Mathiasen, Frederiksgade 1. Hillerød
Kontorchef Johs Nielsen, Søndre Fasanvej 48. Valby
Grosserer P. M. Petersen, Frogaardsvej 5. Gentofte

1. Munkerup-Hulerød de første år

Ole Kaae fra bestyrelsen har været i arkiverne og gennemlæst referater og breve og giver her et rids over grundejerforeningens (for)-historie og tilblivelse

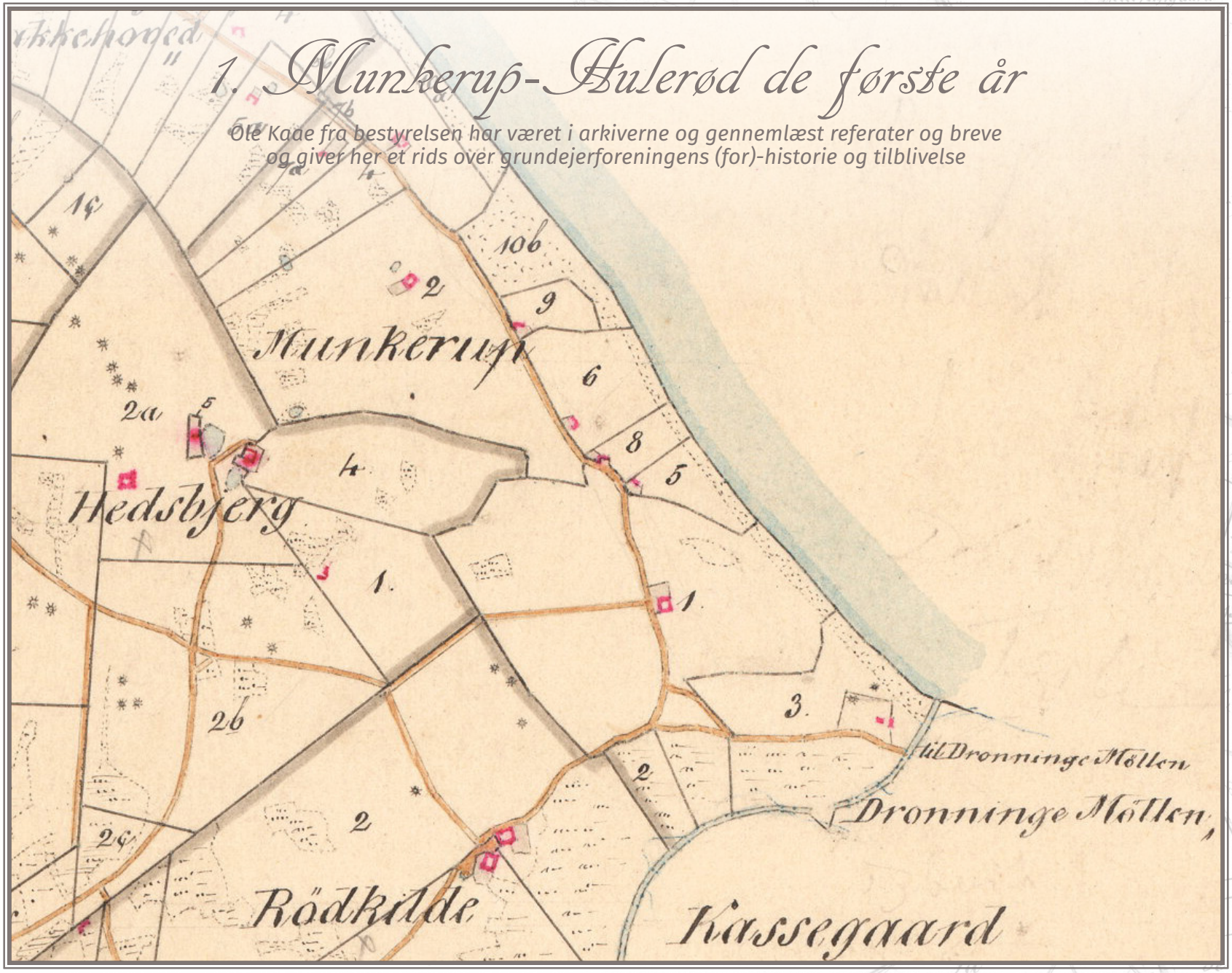

Udsnit af sognekort over Holbo Herred fra før 1900. Den røde firkant i matrikkel nummer 1 er Strandgaarden.

Grundejerforeningen Munkerup-Hulerød omfatter i alt ca. 250 grunde, hvoraf ca. 130 er udstykket fra Strandgården (matr.nr. 1), ca. 80 fra Hulerødgaard (matr.nr. 3) og et mindre antal fra de to huse på Tornebakken (matr. Nr. 5 og 8).

Matrikelkortet på side 4 viser de parceller, som Strandgården omfattede. Matrikelkortet er bygget op efter ejendommenes størrelse således, at Strandgården har nr. 1, Holtesgård, som ligger nordvest for Strandgården, har nr. 2; derefter følger nr. 3 - Hulerødgaard. Den sidste matrikel i Munkerupgårde er nr. 10, som var et område med flyvesand - det er nu ligger mellem Munkeruphus og FLSmidths ejendom.

Stednavnene Munkerup og Hulerød

Navnet Munkerup har forbindelse til Esrum Kloster. Munkerup betyder munkenes rydning, og der kan kun være tale om munke fra Esrum Kloster (eller deres lægbrødre). Men det er ikke helt klart, hvor denne rydning fandtes.

Esrum Kloster fik i 1151 som grundlæggelsesgods Villingerød, men Villingerøds grænser gik langs Esrum å, og Munkerup ligger på den anden side af Esrum å.

Esrum Kloster var et cistercienserkloster, og cistercienser-munkene slog sig gerne ned i landområder, hvor de især var kendt for at opdyrke marginale jorde - dvs. jorde, der lå lavt eller på et kuperet område, og derfor havde et lavt udbytte. Cistercienserne havde som motto *"ora et labora"* - bed og arbejd !

Ejendommene i Munkerupgårde ligger for størstedelen højt, og er som sådan veldrænede og gode jorde.

Navnet Firhøjvej relaterer til 4 bronzealderhøje i området: Dalehøj for enden af Daleåsen, højen på Hesbjerg bag Hesbjerggård, Storhøjen på marken bag Søgård på Søgårdsvej samt højen på hjørnet af Rødkildevej og Søgårdsvej. Der findes flere andre høje i området, bl.a højen bag Hulerød Kro. Se. evt. hjemmesiden: "Kulturarv.dk/fundogfortidsminder/Kort"

Adskillige bronzealderhøje i området - Dalehøj på Daleåsen, højen ved Hulerød kro og højene ved Firhøj, viser, at området har været opdyrket i flere tusind år. Så det er næppe her, at vi skal finde munkenes rydning.

Ned til Esrum Å i nærheden af kysten er landskabet meget kuperet - f.eks. omkring Bøgevangen og Dalehøjvej, og mellem Rødkildevej og åen er der store engstrækninger.

Det kan have været her, at den opdyrkningsindsats, som gav området sit navn, har fundet sted.

I Esrum Klosters brevbog fra 1497 opregnes klosterets jordejendomme, men Munkerup er ikke nævnt her. Det kan skyldes salg, mageskifte eller forglemmelse, men efter reformationen går Esrums Klosters ejendomme - og også Munkerupgårde - over til kronen.

Om navnet Hulerød skriver Lars Bjørn Madsen i sin bog om Nordkysten: *"Forstavelsen kan med sprogforskernes accept henvise til netop ådalen, men stavelsen rød, der normalt betyder en rydning, bør nok her glemmes, da navnet i de ældste kilder skrives som Holærro, Hollore, Hullere og andre varianter, der snarere lader den sidste stavelse være dannet af øre, ligesom Helsingør, og dermed hentyder til den udformning, åens udløb har givet stranden ved udvaskninger og aflejringer, måske i form af et fremspringende "øre" som et kort fra 1720 har antydet ud for Villingebæk"*.

Hulerødgaard - matr.nr. 3 - har ikke været nogen særlig god landbrugsejendom med kuperet fald ned mod åen og et stort engområde. Beboerne af Hulerødgaard havde da også deres væsentligste udkomme som medarbejdere ved brændeudførslen fra Esrum Kanal til Hovedstaden.

Strandgården

Strandgården, hvis stuehus stadig eksisterer på Strandgårds Vænge nr. 2/Munkerup Strandvej nr. 28, har en lang historie. I 1880 overtog Vilhelm Adamsen Strandgården som arvefæste. Arvefæste betød, at fæsteren kunne lade gården gå i arv til efterkommere, men også sælge eller pantsætte ejendommen. Kun hvis der ikke var nogen efterkommere, gik gården tilbage til fæstegiveren. I 1919 overgik arvefæstere til selveje.

Af realregisteret kan vi se, at ejendommen var hartkornsat til 9 tønder, 2 skæpper og 1 3/4 album. Hartkornsvurderingen var grundlaget for ejendomsbeskatningen, og var udtryk for en kombination af areal og jordens bonitet.

Strandgaardens port

Efter at have drevet gården i over 25 år begynder Vilhelm Adamsen at udstykke. Det første lod er matr.nr. 1b (Munkerup Strandvej nr. 30) i 1901 fulgt af nabogrunden 1g (Munkerup Strandvej nr. 32) i 1918 – Huset hed tidligere Sunhill (se matr. kort s. 50-51)

I 1905 sælger Adamsen et stort grundstykke til kongelig skuespiller August Liebmann (Munkerup Strandvej nr. 40) som anlægger det, som senere skulle blive kendt som Liebmanns have. Denne store ejendom kan ses på matrikelkortet - 1d, 1n, 5c.

Også nogle grunde i første række ud mod stranden bliver solgt af Adamsen.

Den 2. november 1918 sælger Vilhelm Adamsen Strandgården til et konsortium bestående af Ludvig Pedersen, Albert Andersen, Christian Hansen og Otto Larsen for 100.000 kr. Ejerne har dog ikke meget udbytte af købet. Et par enkelte grunde sælges i 1918/19, og derefter sælges Strandgården videre til gårdejer Hans N. Hansen og fuldmægtig G. Strøm for 105.000 kr.Så går udstykningen i gang. I 1921 udarbejdes en udstykningsplan og frem til 1927 sælger konsortiet ca. 30 grunde hovedsagelig udstykket fra Strandgården.

I 1920'erne fandtes der ikke nogen planlovgivning, som vi kender den i dag med kommune- og lokalplaner. Udstykning, som den der sker med Strandgårdens jorde, krævede alene godkendelse fra Landbrugsministeriet. De enkelte lodder fik så et matrikelnummer og tilladelse til at gå ud af landbrugsdrift.

I 1925 udsteder fuldmægtig Strøm og gårdejer Hansen en deklaration, som gælder for de grunde, der fremover ville blive udstykket fra Strandgården. Deklarationen kunne jo ikke gælde for de grunde, der allerede var solgt på dette tidspunkt.

I deklarationen fastsættes en række krav til bebyggelsen af og indretning af grundene - herunder afstandskrav, etagehøjde samt at ingen af grundene må være mindre end 2500 kvadratalen (ca.1000 m2).

I forbindelse med hvert enkelt salg bliver der tinglyst adgang til stranden (matr.nr. 1a) samt mulighed for at opføre badehus på stranden. Der er faktisk tinglyst ret til opførelse af ca. 50 badehuse på strandgrunden matr.nr. 1a!

En enkelt af disse tinglysninger af adgangsret er ret detaljeret. Således har ejeren af matr.nr. 1q *"ret til at hente tang på stranden med ret til færdsel ad vejen dertil samt ret til for sig*

personligt med hustru og børn at færdes på strandbredden og ligge i klitterne."

I 1934 bliver denne enkeltvise tinglysning af adgangsret til stranden afløst af en deklaration, som giver alle ejere af alle parceller, som er udstykket eller fremtidigt måtte blive udstykket af Strandgården, ret til færdsel på stranden og opførelse af badehus.

Historien om de nuværende regler for adgang til strande har en lang forhistorie. Princippet om, at færdsel på veje, stier (og også strande) er tilladt - medmindre andet fremgår ved skiltning - stammer helt tilbage fra mark- og vejfredsloven fra 1871.

Efterhånden er reglerne for adgang gradvist blevet udvidet og tog fart med den første naturfredningslov i 1917. Med loven blev visse fredede strande åbne for offentligheden, men ophold var ikke tilladt. I 1937 blev denne adgangsret udvidet til alle strande - fortsat uden tilladelse til ophold. Først så sent som i 1969 blev det tilladt at tage ophold på stranden.

Strandgrundene var ofte indhegnede. I 1927 sælger konsortiet en række grunde udstykket af Strandgården til P.O.A. Andersen, som var departementschef i Finansministeriet. Om salget går i stå i 30-erne på grund af konjunkturerne eller det afhang af udbuddet, ved vi ikke.

P.O.A. Andersen fik ikke meget glæde af besiddelsen af Strandgården; han dør i 1930 uden andre arvinger end sin hustru Sigrid Andersen. Parrets formue, som ikke var ubetydelig, gik til en fond som støtte til studierejser for ansatte i Finansministeriet. Den findes stadig og kan søges også af veltjente embedsmænd i centraladministrationen.

Salget af grunde går godt, og da Sigrid Andersen dør i 1943 er alle grunde af Strandgårdens udstykning så godt som solgt.

Eksekutor testamenti, overretssagfører A. Hulgård, tilskøder så i 1943 resten af Matr.nr 1a - strandgrunden - til Munkerup - Hulerød Grundejerforening uden beregning.

Hulerødgaard og Tornebakkehusene

På hver sin side af Strandgården ligger de to mindre ejendomme - Hulerødgaard og Tornebakkehusene, hvor udstykningerne også er en del af Munkerup-Hulerød Grundejerforening. Hulerødgaarden (matr.nr. 3) er den største, og har gennem tiden haft en del ejere.

De første udstykninger af Hulerødgaarden sker i 1920'erne og er en række lange og smalle grunde ud til stranden, som i 30'erne bliver delt i mindre grunde ud til Skovvænget.

I 1930 bliver grundene på skrænten ned til Hulerødvej udstykket, men hele det lavtliggende areal sydøst for Rødkildevej og Hulerødvej er fortsat uudstykket frem til 1944.

Men så tager udviklingen også fart. Så godt som hele området bliver udstykket og solgt i 1944 og 1945. Specielt i foråret 1945 er der stor aktivitet. Det kan have flere grunde. Mange mennesker havde ved krigens slutning en del penge, men ikke noget at bruge dem til. Biler, rejser, tøj, tobak og spiritus kunne ikke opdrives i de sidste krigsår, så fast ejendom var i stor efterspørgsel.

Og så var der jo pengeombytningen i sommeren 1945. Seddelomløbet var ca. firedoblet i forhold til krigens begyndelse, og en del af disse var ikke opgivet til skattevæsenet. For at rette op på dette gennemførtes en formueopgørelse og i forbindelse hermed en pengeombytning.

Nogen kunne nok have brug for at få omposteret nogle beløb fra sedler til fast ejendom, men i hvilket omfang, det var tilfældet i Munkerup, ved vi ikke - vi kan kun se en voldsom aktivitet på ejendomsmarkedet i foråret 1945.

Det ene af Tornebakkehusene længst mod øst – Tornebakkehus (Grøndahlshuset) - ejedes af C.V. Grøndahl, som er erindret i vejnavnet Grøndahlsvej.

Udstykningen af denne ejendom sker i løbet af 30'erne og er afsluttet inden krigen.

Stiftelsen af grundejerforeningen

Efter en generalforsamling i I/S Munkerup vandværk den 19. juli 1942 talte en del medlemmer om at danne en grundejerforening for Munkerup. Der blev nedsat et udvalg til at forberede stiftelsen og udarbejde forslag til love.

Søndag den 9. august 1942 afholdtes der stiftende generalforsamling på Hulerød kro med ca. 35 deltagere.

Ved begyndelsen af mødet foreslog formanden for grundejerforeningen *"Nordkysten"*, at grundejerne i Munkerup blev en gruppe under *"Nordkysten"*.

En af deltagerne, stenhuggermester Kronstrøm, frarådede dette, idet han ønskede en forening, der *"med vågen sans ville varetage fælles interesser"*.

Således blev det, og det vedtoges enstemmigt at danne foreningen.

Der udspandt sig herefter en diskussion om, hvorvidt området ved Hulerød skulle med i foreningen, *"men efter at flere talere havde haft ordet vedtoges det, at foreningen skulle omfatte grundejere i Munkerup og Hulerød indtil vejknækket ved Dronningmølle"*.

Munkerup vandværk lå på hjørnet af Strandgårdvejen, nu Strandgårds Vænge, og Vandværksvej, nu Stærevangen lige op ad Strandgården. Det var en lille lav bygning med runde udluftningsrør, som børnene kastede til måls efter.

Grundejerforeningen Munkerup-Hulerød var således stiftet, og forsamlingen blev enige om, at kontingentet skulle sættes til 5 kr. pr. år.

Efter generalforsamlingen konstituerede den valgte bestyrelse sig med vejinspektør O. Frederiksen som formand.

Foreningen overtager strandgrunden (matr.nr 1a)

På generalforsamlingen den 9. juli 1944 kunne formanden meddele de ca. 30 fremmødte medlemmer, at *"årets største begivenhed var, at foreningen nu er ejer af strandgrunden - resten af Strandgården, matr.nr. 1 A - nu hvor alle parcellerne er solgt. Grunden er uden vederlag - kun mod afholdelsen af udgifterne ved overdragelsen - skænket til foreningen af overretssagfører A. Hulgaard"*.

Som nævnt i det foregående afsnit, var overretssagføreren executor testamenti efter Sigrid Andersens død i 1943. Sigrid Andersen, der siden 1930 - efter sin mands død - havde ejendomsretten til de endnu ikke udstykkede parceller fra Strandgården. Hvorvidt der forelå testamentariske bestemmelser fra Sigrid Andersens hånd desangående, eller om det alene var overretssagførerens beslutning, for at boet kunne komme helt fri af sit engagement i Strandgården, fremgår ikke af det overlevende materiale.

Strandgrunden, der var uden værdi på grund af byggelinjer m.v., havde nu som den sidste parcel af udstykningen af Strandgården fundet sine nye ejere.

Hermed var Grundejerforeningen *"indtrådt i de rettigheder, der tilhørte hovedejendommen (Strandgården) med hensyn til påtaleret overfor overholdelse af servitutten fra 1925 (se forrige afs.) hvorefter det nu var foreningen, der skulle godkende bebyggelser på parceller udstykket fra Strandgården"*.

Bestyrelsen havde umiddelbart efter overtagelsen i september 1943 opsat en bom og et skilt ved Strandgårdsvejen (nu Strandgårds Vænge) for at hindre kørsel og cykling til stranden.

Vagtværnet

Krigens sidste år var som bekendt en politiløs tid. På et bestyrelsesmøde i januar 1945 besluttedes det at etablere et vagtværn indenfor foreningens område. Bestyrelsen havde allerede fået beretninger om flere indbrud i udstykningens

sommerhuse, og man ville derfor ikke afvente en beslutning på den kommende generalforsamling.

Af protokollen fremgår, at *"formanden allerede havde ført forhandlinger med d`herrer tømrermester Rasmussen, gartnerne Knudsen og Kristensen, alle Munkerup, der havde udtalt sig villige til to i følge mindst en gang i døgnet - og hovedsagelig om aftenen og natten - foretage en afpatruljering af samtlige medlemmers ejendomme mod i alt 10 kr. pr døgn"*.

Det svarer i vore dages penge til 260 kr. jf. Danmarks Statistik.

Medlemmernes bidrag fastsattes til 25 kr. pr. ejendom for perioden 10 januar til 10.maj 1945 - 525 kr. i nutidspenge - så det kan ikke undre, at vagtværnet blev besluttet ophævet på generalforsamlingen i 1945.

Strandgaarden

Foreningens arbejde i de første år

Efter stiftelsen og krigens afslutning kom der rigtig gang i bestyrelsens arbejde, der tog fat på en mangfoldighed af emner, der har haft betydning for det lille samfund, der udviklede sig i og omkring Munkerup.

Munkerup i slutningen af 40'erne og begyndelsen af 50'erne var meget forskellig fra i dag. Området havde stadig - på trods af udstykningerne - præg af åbent land. Mange parceller var stadig ikke bebyggede og lå hen og ventede på bedre tider.

I årene umiddelbart efter krigen tilsagde manglen på byggematerialer et forbud mod anvendelse af nye byggematerialer til sommerhusbebyggelse. Derimod måtte man gerne anvende genbrugsmaterialer - bl.a. fra den tyske værnemagts bygninger og barakker i området.

Dette materialevalg kan stadig ses på en del sommerhuse i området, som er opført på dette tidspunkt.

Men mange grunde blev først bebygget i begyndelsen af 60'erne, og bestyrelsen måtte gang på gang erindre medlemmerne om, at græsset på grundene skulle slås mindst én gang om året, ligesom buske m.v. ud til veje og stier skulle beskæres.

I Munkerup var der dengang en lokal dagligvareforsyning. På hjørnet af Munkerup Strandvej og Strandgårds Vænge lå et bagerudsalg, der senere udviklede sig til et ismejeri og videre til en købmandsforretning, som først lukkede i begyndelsen af 70'erne.

I de senere år har der bl.a. været en tæppehandler *"Orienttæpper"* og en ejendomsmægler. Herudover var der på Munkerup Strandvej et gartneriudsalg og en lille tankstation.

Munkerupboden på strandvejen (nr. 55) stammer også fra denne tid, men har siden blandt andet haft tilknyttet en spillehal i den tilstødende garage til glæde for områdets børn og unge, været et pizzaria og er i dag smørrebrødsforretning.

Grundejerforeningen og dens bestyrelse har i høj grad medvirket til, at bysamfundet i Munkerup udviklede sig på en tidssvarende måde.

Så tidligt som i 1946 tog bestyrelsen initiativ til, at vejene i udstykningen fik de navne, som de stort set har i dag.

For 446 kr. blev der fra Frederiksborg metalstøberi leveret 13 stk. vejskilte, som bestyrelsen fik opsat, og i 1948 fremlagde bestyrelsen kortmateriale, hvor hver af parcellerne indenfor foreningens område blev udstyret med et vejnummer. Det var dog op til grundejerne selv at sørge for erhvervelse og opsætning af vejnumrene - de kunne købes hos isenkræmmeren i Gilleleje for 2,85.

Kommunesammenlægningen i 1970 betød, at enkelte veje måtte ændre navn således, at der ikke var to veje i den nye Græsted - Gilleleje kommune, der havde samme navn.

Bøgevangen, der tidligere havde heddet Bygvænget, fik sit navn ved denne lejlighed, men for to andre veje gik det ikke så glat.

Kommunen foreslog, at Strandgårdsvejen (fra Munkerup Strandvej ned til stranden) blev omdøbt til Strandskadevej.

Det var bestyrelsen meget imod, og efter en længere korrespondance gik kommunen med til at kalde vejen Strandgårds Vænge, og det hedder den så i dag.

Det nuværende Dalevænget måtte også opgive sit gamle navn - Svinget - og det gik heller ikke af uden sværdslag og underskriftsindsamlinger.

I 1948 rettede bestyrelsen henvendelse til Søborg Gilleleje kommune om *"etablering af elektrisk vejbelysning i Munkerup, foreløbig på Strandvejen begyndende i Hulerød ved Benneweis (ved Handskemagerbroen) og indtil Munkerupgård samt ad Firhøjvej"*.

I 1965 lå kommunegrænsen mellem Nøddebo-Esbønderup Kommune og Gilleleje-Søborg Kommune ved Handskemagerbroen. Ved nummerering af Hulerødvej foretog de to kommuner nummereringen fra hver sin ende af vejen, og i begge tilfælde begyndte man med nr. 1 og 2, hvilket afstedkom vanskeligheder for postvæsenet med at finde frem til de rigtige adressater.

Også med hensyn til kommunikation og trafik var grundejerforeningen aktiv.

Det var således på grundejerforeningens initiativ, at der blev opstillet en telefonkiosk overfor Munkerupboden på Munkerup Strandvej.

På generalforsamlingen i 1952 blev det imidlertid fra medlemsside beklaget, at telefoncentralen lukkede kl. 16 om søndagen, og bestyrelsen måtte da også forelægge dette problem for telefonselskabet.

Medlemmerne bad endvidere bestyrelsen om at henvende sig til postvæsenet, idet *"en del af beboerne først modtog morgenposten højt op af dagen"*. En henvendelse foranledigede, *"at postombæringen i selve sommersæsonen fra 15/6 – 30/8 fandt sted saavel morgen som aften"*.

I begyndelsen af 50'erne blev busdriften fra Helsingør til Hornbæk på foranledning af grundejerforeningen forlænget til Munkerup - og med årene videre til Gilleleje.

Som tidligere nævnt var Grundejerforeningen ved overtagelsen af strandgrunden *"indtrådt i de rettigheder, der tilhørte hovedejendommen (Strandgården) med hensyn til påtaleret overfor overholdelse af servitutten fra 1925"* (se forrige afs.).

Af servitutten fremgik bl.a., at parceller udstykket fra Strandgården ikke måtte være under 2500 kvadratalen (dvs. 985 m2).

Grundejerforeningen har i tidens løb været meget aktive i forbindelse med overholdelse af denne del af servitutten, og har dermed medvirket til, at en forslumning af området gennem opdeling af parcellerne, er blevet undgået.

En sag, der endte i Landsretten

På et bestyrelsesmøde i grundejerforeningen sommeren 1946 nævnte formanden Grosserer P. Lorentzen *"at der for nylig var opstillet et hus på stranden som er fuldt ud indrettet til beboelse og som benyttes som sådan, hvilket er ulovligt, og der skal omgående rettes henvendelse til vedkommende"*.

Sagen drejer sig om et mindre hus (eller badehus) opsat på foreningens strandareal af frk. Carmen Sichelkow.

Foreningens henvendelse til frk. Sichelkow bliver straks besvaret af landsretssagfører Klahn, der henviser til deklarationen fra 1934 *"der giver parceller der er eller bliver udstykket fra Matr.nr. 1a (Strandgården) ret til færdsel og ophold samt anbringelse af badehus på den til Matr.nr.1a hørende fællesstrand"*.

Landsretssagføreren finder derfor, at frk. Sichelkow er berettiget til at opsætte et badehus på fællesstranden.

Bestyrelsen svarer herpå, *"at grundejerforeningen bestemt må modsætte sig, at det af frk. Sichelkow opførte hus, kan betragtes som et badehus, og at det under ingen omstændigheder må benyttes til beboelse, madlavning osv."*.

Såfremt frk. Sichelkow ikke efterkom grundejerforeningens opfordring til at fjerne huset, ville der fra grundejerforeningens side uden yderligere varsel blive indledt retslig forfølgelse.

Grundejerforeningen engagerede en advokat - landsretssagfører N. Mærsk-Møller - og de to parter tørnede sammen i Frederiksberg Birks 3. afdeling i 1947.

Grundejerforeningens påstand var, at *"huset ikke svarede til deklarationens betegnelse badehus, men er indrettet og møbleret som et sommerhus og benyttedes af indstævnte til weekend-beboelse, nemlig ophold hele dagen, overnatning og madlavning"*, og forlangte på denne baggrund at huset blev fjernet.

Af udskriften fra domsbogen fremgår, at huset var 2 x 3 meter i grundflade med en dør og to vinduer. I huset var et fast skab, en liggestol, et lille automobilbord samt fire taburetter.

Frk. Sichelkow forklarede i retten, *"at hun plejede at tilbringe sin sommerferie andetsteds, men i for- og eftersommeren plejede hun lørdag eftermiddag at cykle fra København til Munkerup, hvor hun ankom ved 20-21 tiden. Hun overnattede så i huset, sovende i en liggestol og blev der til søndag eftermiddag til kl. 17, hvorpå hun på ny cyklede hjem til København. Hun lever af tørkost og har i sommeren 1947 kun én gang benyttet et spritapparat, nemlig til at varme noget mælk."*

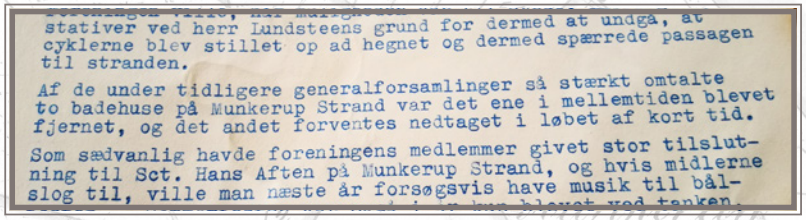

stativer ved herr Lundsteens grund for dermed at undgå, at cyklerne blev stillet op ad hegnet og dermed spærrede passagen til stranden.

Af de under tidligere generalforsamlinger så stærkt omtalte to badehuse på Munkerup Strand var det ene i mellemtiden blevet fjernet, og det andet forventes nedtaget i løbet af kort tid.

Som sædvanlig havde foreningens medlemmer givet stor tilslutning til Sct. Hans Aften på Munkerup Strand, og hvis midlerne slog til, ville man næste år forsøgsvis have musik til bål-

Udsnit af Grundejerforeningens Protokol fra 1954

Ved byretten dømmes frk. Sichelkow til at fjerne huset, og den dom ankes til Østre Landsret.

Den 2. juni 1948 blev der afsagt dom i sagen, og landsretten omgjorde byrettens afgørelse således, at det omhandlede badehus ikke skulle fjernes. Grundejerforeningen tabte således sagen, og blev i den forbindelse 255 kr. fattigere i salær til landsretssagføreren.

Grundejerforeningen indbringer nu sagen for Naturfredningsnævnet for Frederiksborg Amt, og i 1950 afgør nævnet, at huset ikke er et badehus, men en bygning, der bør fjernes, idet den er anbragt indenfor strandbyggelinien (jf. Naturfredningsloven fra 1937).

Der går dog fire år endnu inden huset forsvinder, og først på generalforsamlingen i 1954 kan formanden meddele forsamlingen, at sagen endelig er afsluttet.

Stranden

Strandgrunden Matr.nr 1a er grundejerforeningens største aktiv og nu helt central for foreningens virke i en tid, hvor en lang række af de aktiviteter, som foreningen satte i gang, nu er overtaget af kommunen.

I 2016 blev der bygget en grillplads og opsat nye borde med bænke, gelænderet ved udsigtsplatformen er udskiftet, ligeså vel som der er udviklet en handleplan med det sigte at give mulighed for, at der igen bliver klitter på stranden.

De invasive plantearter - særlig rynket rose - skal bekæmpes på samme måde som bjørneklo, som nu er næsten helt væk fra stranden.

Hele stranden fra Gilleleje til Hornbæk - hvor grundejerforeningens strand er en del - fremstår i dag som et ubrudt strandområde, der (i hvert tilfælde fra Munkeruphus og videre østpå) uhindret kan befærdes.

Da grundejerforeningen overtog strandgrunden matr. nr. 1a var situationen noget anderledes.

Badende fra Munkerup Børnesanatorium

Frem til 1969 eksisterede den såkaldte strandret. Siden 1937 havde det været lovligt at færdes langs stranden, men ikke at bade eller i øvrigt tage ophold på strande, som var i privat eje.

Fra de første salg af parceller omkring 1900 og fremefter, blev der i forbindelse med salg af parceller tinglyst ret til adgang til stranden og ret til at opføre et badehus på stranden.

Med en deklaration fra 1934 gives der over en bank ret for alle ejere af parceller der er udstykket eller fremtidigt måtte blive udstykket fra matr.nr. 1a (Strandgården) ret *"til færdsel til, ophold på og anbringelse af badehuse på den til matr.nr. 1a hørende fællesstrand"*.

Da foreningen i 1943 får tilskødet stranden fastsættes det i skødet, at *"Køberen og eventuelt senere ejere (af strandgrunden) er uberettiget til at give andre end ejerne af parceller udstykket fra matr.nr. 1a adgang til færdsel, ophold eller badning fra denne ejendom"*.

Grundejerforeningens bestyrelse besluttede i 1947 *"at foreningens område skulle strække sig til og med Munkerupgård* (FLSmidths ejendom*) og indefter til og med Strandgårdens og Hulerødgaards udstykning"*.

På trods af skødets bestemmelser får nu også parcelejere fra Hulerødgaards og Tornebakkehusenes udstykninger stiltiende strandret mht. det fælles strandareal.

En snes af disse parceller ejer dog selv strandarealer ud for deres parceller med tilhørende strandret.

En nidkær håndhævelse af strandretten på disse grunde betyder, at der i vid udstrækning opsættes hegn ud for de enkelte parceller vinkelret på strandforløbet. Disse hegn er prydet med skilte: *"Privat ejendom", "Adgang forbudt"* med trusler om politianmeldelse.

På generalforsamlingen så sent som 1950 meddelte Direktør Bache *"at hr. skibsreder Andresen havde sat pæle så langt ud på stranden, at passage ved højvande var meget svær"* - den passage som siden 1937 var lovfæstet - og foreslog, *"at man i*

det mindste fik en ensartet afspærring på linie på stranden." Bestyrelsen lovede at se på sagen.

Bag den nye grill på stranden kan fortsat ses rester af jernpæle fra hegnet mellem foreningens strand og nabostrandgrunden mod vest.

Ud over hegnene så stranden også anderledes ud end i dag på grund af de mange badehuse - både på foreningens strandgrund og på nabogrundene.

Af landsrettens dom fra 1947 i den tidligere omtalte retssag om frk. Sichelkow, fremgår, at *"På Landsrettens foranledning har parterne tilvejebragt oplysninger om strandgrundens størrelse, antallet af badehuse ..."*

"Strand grunden der er ca. 60 meter dyb, er ca. 90 meter bred ud mod vandet og ca. 120 meter bred ind mod land. På dette areal er der opstillet 11 badehuse"

Badehuse med Dronningmølle Teglværk i baggrunden

Disse badehuse var alle opført før 1930 og derfor i en tilstand af vekslende grad af forfald. Det kan derfor ikke undre, at direktør Bache på generalforsamlingen i 1949 *"mente, at stranden ofte mindede om en losseplads, at strandlodsejerne pukkede for meget på deres private strandret ved bl.a. at opføre indhegninger med pæle og ståltråd"*.

Bestyrelsen arbejdede da også på, at få disse badehuse fjernet fra stranden, hvad der dog også lykkedes i løbet af 50`erne. Hegnene forsvandt ligeledes i løbet af 60`erne.

Beskyttelse af strandretten var dog ikke begrænset til de private grundejere. Også grundejerforeningens bestyrelse var meget aktiv med hensyn til beskyttelse af foreningens strandret.

Problemet er her de nye udstykninger i området - især udstykningerne langs Firhøjvej bag ved udstykningerne fra Strandgården.

På et bestyrelsesmøde i 1947 oplyser et bestyrelsesmedlem om *"en opringning fra sagfører K. Paludan, der repræsenterer et udstykningskonsortium, kaldet "Strandager" på Firhøjvej, hvortil der ikke er strandret. Han søger nu foreningen om adgang til Munkerup strand, men formanden meddeler, at dette ikke kan praktiseres i henhold til foreningens skøde på Strandgrunden. Sagfører Paludan må henvise sine klienter til offentlig strand"* - og den lå i Dronningmølle!

På generalforsamlingen samme år meddeler et medlem, at ejendomsmægler *"Torben Brix har solgt strandret til ca. 35 lodsejere og dermed medvirket til overbefolkningen af stranden."*

Så sent som i 1963 indledtes drøftelserne på et bestyrelsesmøde med *"en omtale af en ejendomsmægler GOLDIN, der udstykkede grunde i omegnen af Munkerup og annoncerede med, at der var badestrand, hvormed det utvetydigt mentes: grundejerforeningens badestrand ved Strandlystvej/ Munkerupvej.*

Formanden havde konstateret dette ved telefonisk at forespørge på grundene og udtrykkeligt spørge, om der var strandret. Hertil svaredes, at der var badestrand med nedgang til denne ved mejeriet (nutidens Strandgårds Vænge). Formanden tilkendegav sig derefter og gjorde opmærksom på, at det var ganske uberettiget at henvise til vores badestrand, hvorefter han blev udsat for en hel del grovheder.

Man drøftede sagen indgående og enedes sluttelig om at lade grundejerforeningens advokat tilsende GOLDIN en anbefalet protestskrivelse."

Men lige meget hjalp det. Beboerne fra de nye udstykninger fortsatte med at benytte stranden - uanset om de havde strandret eller ej.

Det var ikke de eneste, der medvirkede til *"overbefolkningen af stranden"*.

På en solrig sommersøndag i dag er stranden ikke overbefolket; der er måske et par børnefamilier og nogle personer, som kommer ned til stranden for at få en dukkert og så hjem igen.

I 1973 søgte bestyrelsen politimesteren om at oprette et parkeringsforbud på Munkerupvej, men det blev blankt afslået, da et sådant principielt ikke gives til private veje. Hvis vejen derimod blev overdraget til kommunen, kunne man godt få parkeringsforbud med politiskilte, men det forudsatte at vejen blev afleveret asfalteret og med offentlig adgang til stranden. I stedet fik bestyrelsen gennem Falck udlagt vejen som redningsvej, og politiet ville så lave en regelmæssig patruljering. Eneste ulempe: Grundejernes biler samt besøgendes ditto skulle parkere inde på parcellerne.

Det fremgår imidlertid helt klart af referaterne fra generalforsamlinger og bestyrelsesmøder, at stranden var meget besøgt i 50'erne og begyndelsen af 60'erne.

Stranden blev også - især i weekenden - besøgt af gæster, som slet ingen tilknytning havde til Munkerup, men kom helt fra København for at komme til stranden, når vejret var godt. To faktorer spiller ind her. For det første boede mange familier under trange boligkår, og om sommeren var strandene på nordkysten - Hornbæk, Dronningmølle, men også Munkerup - et yndet udflugtsmål fra en lille bolig i byen. Den anden faktor var den stærkt tiltagende motorisering i denne periode, som gjorde det muligt at komme ud i naturen om søndagen. Og havde man ikke selv en bil, så kunne man leje en, og blev som sådan en af de frygtede *"søndagsbilister"* Denne udvikling førte til, at vejene ned til stranden blev ufremkommelige på grund af parkerede biler benyttet af gæster både fra fjernere liggende udstykninger og folk helt udefra. Det vil være uoverkommeligt at referere diskussionen i grundejerforeningen om dette problem - en diskussion som først stilnede af i slutningen af 60`erne, hvor parcelhus-byggeriet førte til, at presset på strandene aftog, da folk blev hjemme i haverne.

Der blev på generalforsamlingerne foreslået skilte med *"Adgang strengt forbudt for uvedkommende"* (og der blev vist også sat et par enkelte skilte op), opsætning af bomme ved indkørslen til Munkerupvej og Strandgårds Vænge. Nogle foreslog at bommene skulle være aflåste og kun medlemmer af grundejerforeningen skulle have nøgle hertil.

Et enkelt forslag gik ud på at ansætte en kontrollør til at vogte adgangsvejene om søndagen (det blev ikke til noget).

Ændringen af Naturfredningsloven i 1969, hvor også private strande blev åbnet for ophold og badning for almenheden har hjulpet til med, at denne debat blev afsluttet. Det sidste indlæg i denne sag blev fremført på generalforsamlingen i 1969.

En anden plage hørte også tiden til - det var knallertbander, hvor unge mennesker kørte rundt på vejene og på stranden i flok. Særlig udsigten ved nedgangen til stranden fra Strandgårds Vænge var et yndet tilholdssted, hvor de tomme ølflasker blev smidt ned ad skrænten. Også dette fænomen forsvandt i slutningen af 60`erne.

Til slut skal omtales et brev fra grundejerforeningen til politimesteren i Hillerød fra juni 1945, der taler for sig selv:

"Grundejerforeningen har fra flere medlemmers side modtaget beklagelser over, at de på Hulerød badehotel anbragte tyske flygtninge, har uhindret adgang til badestranden. Da sæsonen nu står for døren, tillader vi os høfligst at forespørge politimesteren om der ikke kunne foretages en afspærring bag ved hotellet, således at flygtningene kun har adgang til et stærkt begrænset område.

Som de hygiejniske forhold har udviklet sig, må vi nu alle se bort fra badning i denne sommer, men det skulle jo nødig gå sådan, at vi og vores børn også må holde os helt væk for at undgå tyskerne.

Hvis politimesteren vil drage omsorg for, at de nødvendige skridt vil blive foretaget, bringer vi på forhånd vores medlemmers tak."

Historien nævner ikke noget om, hvad der videre skete i denne sag.

Hulerød Badehotel i de senere år

2. Vejen til og gennem Munkerup

Fortalt af Ruth Merhøj Nielsen og Susanne Bøgvad Aubertin til Else Marie Høyer

Her er de to fortællere Ruth Merhøj Nielsen (tv.) og Susanne Bøgvad Eriksen (nu Aubertin) (th.), fastelavn anno 1959

Hvordan så vejen fra Gilleleje til Dronningmølle ud i årene omkring og nogle år efter, da tanken om en grundejerforening opstod og blev en realitet den 9. august 1942.

Det vil Else Marie Høyer i korte træk efter samtaler med Susanne Bøgvad Aubertin og Ruth Merhøj beskrive med ord og billeder.

Kort over Munkerup som det så ud i 1940.

Munkerup Strandvej ved Holtesgårds jorde, der udstykkes i løbet af 60-erne. Barnets Hus (Dengang børnehjem, nu Kongens Ø) ses i baggrunden.

Familietur på Munkerup Strandvej i 1954. Det er Hans Erik Bøgvad Eriksen fra Firhøjvej 10 med sin kone Kirsten, og det er datteren Susanne, der ligger i barnevognen. Hans Erik er født i *"Malerbo"* og overtog senere malerværkstedet dér efter sin far Carl Bøgvad Eriksen.

"Barnets Hus" var børnehjem fra 1944. I mange år gik børnene i skole med de andre børn i Gilleleje. I 50-erne og 60-erne var der søndagsskole på *"Barnets Hus"*, også for de lokale børn.

I 1971-72 bliver *"Barnets Hus"* udbygget med en ny afdeling.

På Munkerup Strandvej nr. 78 ligger det smukke *"Munkeruphus"*. Huset blev opført i 1916 som landsted af Frederik Raaschou og familie. i 1958 overtog kunstnerparret Grete og Gunnar Aagaard Andersen *"Munkeruphus"* som bolig og arbejdssted.

Huset er nu et kunstmuseum med skiftende kunstudstillinger.

Hele historien om *"Munkeruphus"* kan man læse i *"Bogen om Munkeruphus"* fra 1991.

Munkerup Kystsanatorium blev bygget i 1909 og taget i brug 1910. Der var plads til 80 børn.

I 1932 blev Det ny Kystsanatorium bygget. Her var der plads til 30 kirtelsvage børn i alderen 2 -5 år. Lukket i 1972, og nedrevet i 1974. I 1987 blev grunden ryddet og her ligger i dag Munkerup Have.

I nr. 46 *"Grøndahlshus"* boede slægten Grøndahl i mange år.

"Grøndahlshus" var et af Tornebakkehusene.

På Grøndahlsvej 2B boede fru Fussing. Hun kørte i rød sportsvogn ofte iført hvid tophue. Hun boede der sammen med sin mand og kakaduen Potifar. Hun lavede i mange år julefest for børnene i Munkerup.

Fru Fussing

"Malerbo" (strandvejen nr. 49) er tegnet af PH og bygget i 1924. På billedet ses malermester Carl Bøgvad Eriksen ved hybenhækken uden for *"Malerbo"* hvor han boede sammen med sin hustru Margrethe og deres tre børn, Bertha, Ingrid og Hans Erik.

Carl klædte sig i mange år ud som julemand og besøgte *"Barnets Hus"* og Sanatoriet hvert år til jul.

Carl havde malerværksted hjemme. Det blev senere overtaget af sønnen Hans Erik.

Efter Margrethes død blev huset solgt, men i 1979 købte barnebarnet Susanne huset tilbage og bor der i dag sammen med sin mand Roger Moore.

"Danebo" (strandvejen nr. 34). Købmand og grønthandler (billedet er fra 50'erne). Købmand Niels Magnus Hansen boede i stueetagen. Han dyrkede grønsager på marken bagved.

På den tid boede familien Dyrmose Petersen på 1. sal. Sommerhuset i baggrunden ejedes af fabrikant Bursche. Fruen og stuepigen Anna var der hele sommeren og herren kom i weekenderne. Anna havde et kammer i tilbygningen, hun var klædt i brunt om dagen og i sort og med hvid kappe og forklæde om aftenen.

I 60-erne blev købmandsbutikken lukket, og der kom en Gulf-benzintank og værksted.

"Sun Hill", Munkerup Strandvej 32, er bygget i 1906 af murermester Petersen.

"Sun Hill" set fra Strandgårds Vænge

Hos købmand Hansen startede Anker og Beate *"Nutte"* Nielsen i 1950 et brødudsalg og ismejeri. Brød og mælk fik de fra bageren og mejeriet i Søborg. De boede i annekset til *"Sun Hill"*.

Der blev bygget mange nye sommerhuse i 1960-erne, så de udvidede med købmandsvarer, og forretningen blev til Munkerup Minimarked.

Her ser man folk stå i kø for at købe morgenbrød.

Anker og "Nutte"

Familien boede i samme hus som forretningen fra 1950 til julen 1965, hvor de flyttede ind i *"Sun Hill"* (nr. 32).

"Sun Hill" var tidligere udlejet til to familier: Malersvend Arlsted med familie på første sal og bagersvend Nielsen med familie i stuen.

Anker og Beate Nielsen fik tre børn Erik, Ruth og Carl Christian.

På billede foran butikken ses fra venstre: Bjarne, Ulla, datteren Ruth på mor Beates arm, købmand Anker Nielsen og sidst oldemor Hansine Petersen.

Sonny Benneweis kom ofte forbi med sine elefanter. De gik også op ad Firhøjvej.

Her hos Anker Nielsen fik elefanterne fik serveret franskbrød fra vinduet på 1. sal.

I 1976 lejede Beate og Anker Nielsen butikken ud til en anden købmand, som førte den videre i 3-4 år. Postforbundet havde på et tidspunkt kontor der.

Senere var der tæppehandel, og det sidste, der har været i forretningen, er ejendomshandel.

På hjørnet af Strandvejen og Strandgårdsvænge ligger *"Strandgården" (Munkerup Standvej nr.* 28)

Sagerne om udstykningerne fra *"Strandgården"* er beskrevet meget nøje tidligere her i jubilæumsskriftet.

I nummer 35, på hjørnet af Munkerup Strandvej og Firhøjvej boede Hans og Ingeborg Rasmussen, de blev kaldt Borg og Hans. Hans havde et tømrerværksted. Bygningerne til værkstedet står der endnu. Hans sad i sognerådet og Borg samlede *"byens"* børn til bl.a. fastelavn, hvor de slog katten af tønden.

Nu tager vi en lille tur ned ad Munkerupvej.

På vejen i nr. 18 lå områdets første sommerhus *"Granstuen"*, det blev bygget i 1919.

"Granstuen" blev siden ombygget og senere revet ned og erstattet af et større og mere moderne hus.

"Munkebo" (Munkerupvej nr. 22) blev bygget af H.C. Hersted, der faldt for området, efter at familien i flere somre havde lejet sig ind i *"Sun Hill"*.

Senere, da huset blev malet lyserødt, kom det til at hedde *"Rosenlund"*.

I dag er huset gult.

På *"Udsigtsbænken"* i Munkerup sad man altid på vej hjem fra stranden og fik sandet ud af skoene.

Sankt Hans aften var der bål på stranden neden for udsigtsbænken. Bålet blev tændt af fakler, som børnene kom gående med ned ad stien.

Tilbage til Munkerup Strandvej:

Billedet viser Munkerup Strandvej nr. 33, der blev bygget i 1933.

Det er Bøgevangen der ses til højre. Sommerhuset til venstre har nr. 20.

Sommerhusene i baggrunden ligger på Skovvænget.

Strandvejen forsætter ned forbi Hulerød Kro. Det er den vej, der i dag hedder Hulerødvej. Når Strandvejen igen er der, hvor vi i dag kender den, så hedder vejen Dronningmølle Strandvej.

I 40'erne blev Strandvejen ført igennem hen over engen fra Munkerup til Dronningmølle.

3. Historier fra en Københavnersnude :)

fortalt af Eva Marie Stoltz, mangeårigt medlem af grundejerforeningens bestyrelse

Familien Stoltz' hus, på hjørnet af Munkerup Strandvej og Munkerupvej (Stærevangen nr. 6). Strandgården ses i baggrunden.

Damplokomotiv og papegøjebur – ankomst og sommerhusliv. Munkerup – et levende samfund. Bogbus og bordel - den driftige by Dronningmølle city. Ture i omegnen –Fyret, Esrum kanal, Hesbjerg, Rusland.

Bålet var brændt ud og solen dykket under horisonten. I køjerne blev de gode, gamle Anders And-blade vendt endnu engang. Sandet i soveposerne kradsede i de solskoldede skuldre. Duften af stegt kød hang stadig i håret. Cirkusprinsessen havde været forbi indianerlejren med et par klumper hestekød, som hun havde været dristig nok til at hugge fra løverne.

Vi var kommet herop for et par dage siden med damptog + Munkerup Taxa, medbringende boxerhund, papegøjebur og rejsegrammofon – samt nogle ting, de voksne syntes var nødvendige til sommerferien. Bedsteforældrene havde været her i Pinsen og lakeret gulve, malet og pudset vinduer, hængt gardiner op og – vigtigst af alt – begravet en skat i haven: en blikæske med lakridskonfekt, pinocchiokugler, flødekarameller og Pernillechokolade.

Huset var lille, med kamin, koldt vand, toilet udenfor og aflagte køkkenredskaber. Ro og ren idyl.

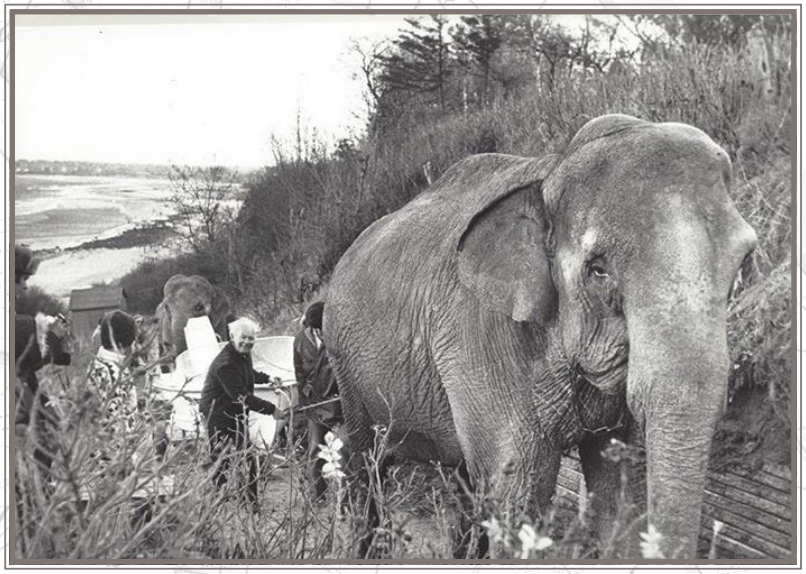

Benneweis' elefanter trækker både op ad stien ved udkigsposten

Da lød et frygteligt brøl: 3 kæmpestore hanløver var kommet for at kræve deres aftensmåltid retur! Far kom ind, slukkede lyset og lukkede vinduet. Hunden gjorde klogelig nok intet. Næste dag fik vi at vide, at en af de små løveunger havde været på springtur. Men vi vidste bedre... Benneweis' elefanter gik jo ture på stranden og de velvoksne søløver svømmede frit i åen.

I de lune sommeraftener stod unge fædre i kø ved mønttelefonen i fru Schmidts kiosk. De havde 10-ørerne klar, så de kunne ringe hjem til Mommy. De unge mødre blev hjemme for lige at klare opvask og putning af småbørn. De store var gået med farmand og fik så måske en sodavandsis til 25 øre. Munkerup havde alt: købmand, grønthandler med en ung Else Dyrmose bag disken og egen mark ved Strandgårdsvænge. Tømrermester, gas- og vandmester og malermester Bøgvad Eriksen. Her fik jeg lov at blande farver efter farvekort. Det foregik udenfor værkstedet ved det fine lille hus tegnet af PH.

Der var vognmand, værksted, benzintank, en ugentlig fiskemand på motorcykel med sidevogn og endelig Munkerup Ismejeri v. Anker og Nutte. Her kunne man få isblokke til småhusenes isskabe og også det aldeles lækre landbrød fra Søborg Bageri. Mælk blev bragt til døren i de tidlige morgentimer.

Senere blev det til Munkerup Minimarked, derefter galleri, tæppehandler, isbod og til slut ejendomsmægler. Langs gavlen sad de lokale øllebøller, håndværkere og jernbanearbejdere og kom med kvikke bemærkninger til de små sommerklædte københavnerinder, der trippede forbi på vej til stranden.

Stranden var uendelig bred med træhøfder, badebro og på skrænten mange badehuse, hvis indre lugtede af Nivea sololie og gummi fra gamle baderinge. I klitterne var der lyng og klokkeblomster, sommerfugle og myreløver, hugorme og firben. Langs stranden kunne vi samle masser af små sneglehuse i fine, gule nuancer fra hvidgul til orange. De forsvandt fuldstændig efter 70´erne sammen med det rev, der lå efter tredje revle og som beskyttede kysten...

Dronningmølle City var en levende by. Stationen var velbemandet med billetsalg og posthus – stationsforstanderen boede ovenover den opvarmede ventesal. Bankbus og bogbus kom på ugentlige besøg. Der var bager, slagter og grønthandler. To købmandsforretninger, den ene med et *"Wir sprechen Deutsch"* - skilt udenfor i ferieperioden. Altid en minigolfbane et eller andet sted. Liv på Møllekroen med dartspil og billard. Hulerød Kro med keglebane og slå-på-snuden – brødrene Rasmussen blev tilkaldt, når det blev for vildt. Den store sal var udsmykket med vægmalerier fra pramdrager-æraen og underholdningen var progressiv danskrock. Slottet havde også levende musik – ægte reggae – revy og frokostselskaber.

Rosenmeier havde værksted og tank ca. midt i lillebyen. Ved siden af lå et ægte haberdashery - *"Hos Jonna"*- med alt fra gajoler til gummistøvler. På den anden side af *"Benzinmeier"* lå en bygning med vasketeria og glarmester. Senere blev det til en butik med tøj og ting fra Bali og frisør og endelig til sidst: det eksklusive etablissement *"Strandvejspigerne"* med diskret parkering og imødekommende værtinder.

Nu var det så ikke første gang at branchen har været repræsenteret i vort område. En kendt pornogrosserer fra Vesterbro havde sin sommerresidens dér hvor FLSmidth nu har kursusejendom. Her har omegnens unge piger i dag fritidsjobs – dog med andre serviceopgaver...

Sommerferie var = mange kammerater. Vi gik på opdagelse i den nedbrændte ruin af Hulerød Badehotel. Adgang strengt forbudt og derfor spændende. Slagsmål med nabolagets drenge, fanger blev pisket med brændenælder, smidt i åen eller ned i det gamle vandtårn.

Badenymfe Eva Marie Stoltz i sine unge år

Sommerferie var også familieture i det naturskønne område: Langs stranden til fyret. Se solen gå ned fra vandkanten og så styrte op ad skrænten og iagttage dens forsvinden en gang til. Gå langs åen til Esrum Kro og spise den lækre flæskeæggekage og så hjem med taxa. Op til Hesbjerg Høj – Nordsjællands højeste punkt – hvorfra man kunne se Hesselø og Roskilde Domkirke. Købe nye kartofler og friske landæg hos gårdmanden på hjemvejen, hvor vi skulle passe på ikke at træde på de mange små frøer, som var på tur ned ad Firhøjvej. Skovtur til Ruslands Bakker med madkurv blandt geder, får og hugorme.

De store figurgruppers belærende motivverden havde vist ikke den tilsigtede effekt – smårollingerne trillede i hvert fald omkuld af grin ved synet af alle de bare numser og sagnheltenes diminutive tissemænd.

Dengang for længe siden bar grundejerforeningens arealer endnu præg af agerland og sandflugt. Floraen var en anden og Strandgårdens æbleplantage var delvis intakt på de nyudstykkede grunde. Der er stadig to store popler tilbage af en hel række, som engang angav en vej til stranden. Nybyggeri og haveanlæg giver nu mere præg af parcelhuskvarter, om end en del ny huse opføres i en stil, der respekterer områdets oprindelige karakter.

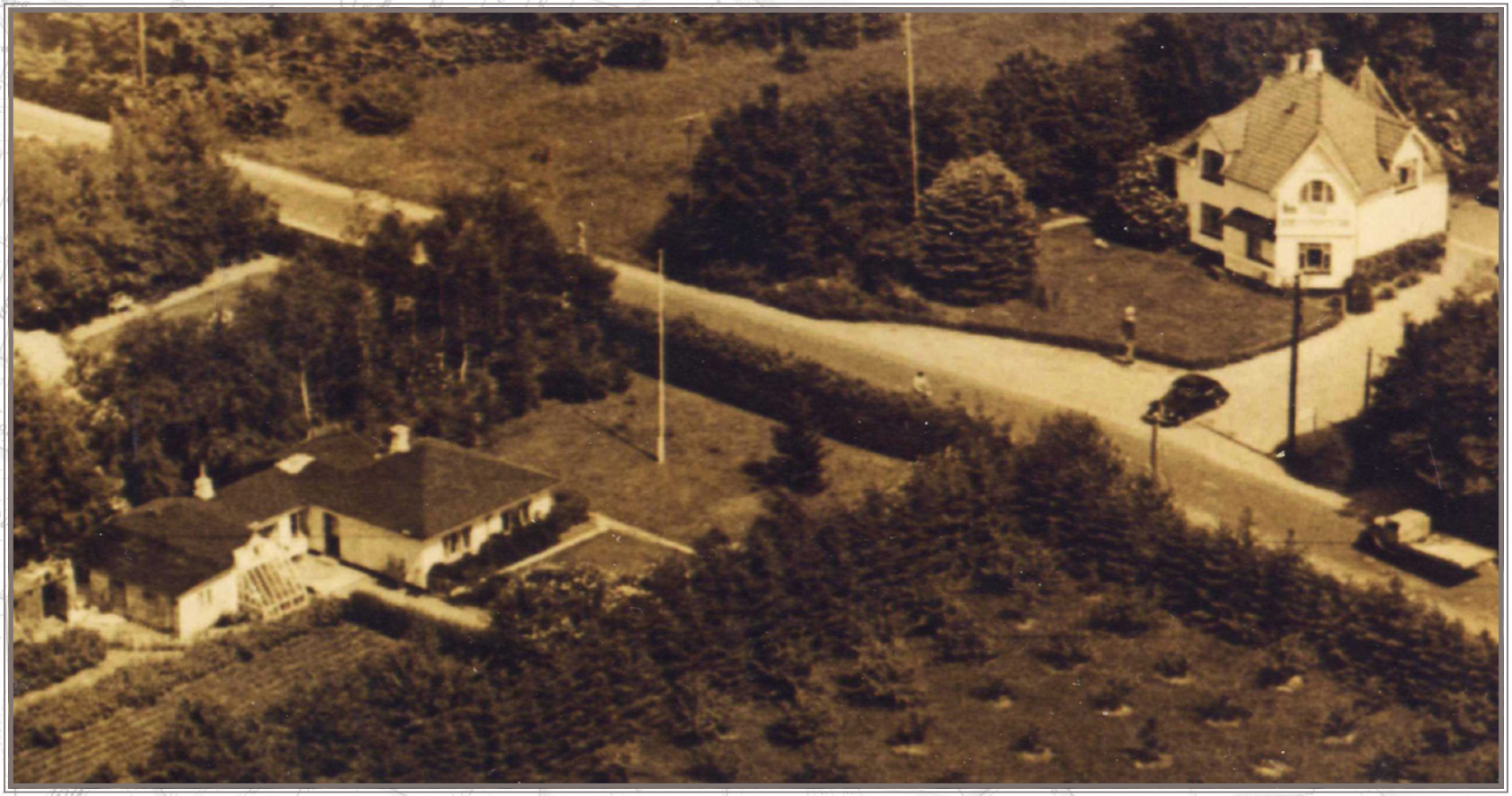

Munkerup Strandvej 39a (nærmest), tidligere beplantet med frugtbuske. Nu parcelhus fra 1998.
Munkerup Strandvej 41b, Nu nedrevet og nyere træhus opført for 5-10 år siden.
Munkerup Strandvej 34, "Danebo", billedet er taget før der kom en benzintank til.

4. Stranden – matrikel 1a

Alan Nielsen, formand for grundejerforeningen siden 2014, har samlet lidt historie om vores strand.

Stranden set fra skrænten omkring 1919

I sin beretning på grundejerforeningens generalforsamling d. 9. juli 1944, omtaler daværende Formand, Vejinspektør O. Frederiksen, året største begivenhed: *"at Foreningen nu er Ejer af Strandgrunden – Resten af Matr. Nr. 1a (Strandgaarden)"*.

Som det fremgår af Ole Kaaes rids af grundejerforeningens historie et andet sted i Jubilæumsskriftet, blev netop matrikel 1a, strandarealet neden for udsigtspladsen for enden af Strandgårds Vænge, overdraget til grundejerforeningen i 1943. Matr. nr. 1a har siden været omdrejningspunktet for en væsentlig del af arbejdet i grundejerforeningens bestyrelse.

Når man snakker med ældre medlemmer eller beboere i Munkerup, hedder det sig ofte, *"at stranden var meget bedre i gamle dage – den var bredere og der var sand så langt øjet rakte"*.

Det er nok en sandhed med modifikationer.

Et gennemgående tema i referaterne fra bestyrelsesmøder helt tilbage fra 1945 og frem til i dag er diskussioner om høfder, strand- og sandforhold. Stranden og sandforholdene har altid været og er foranderlige alt afhængig af vejr, vind- og strømforhold, hvilket nedenstående billeder vel bekræfter. De skulle angiveligt været taget omkring 1919. *"Skansen"*, det fine hus ved Esrum kanals (Handskemagerrendens) udløb kan ses og anes på billederne ligesom skorstenene fra Dronningmølle Teglværk. Lergravssøen er i dag det tydeligste spor af teglværket der eksisterede fra 1896 frem til midten af fyrrene.

Det skal dog bemærkes, at sandforholdene næppe har været ringere end nu her i 2017.

Stranden i 1919

De tre kommuner Halsnæs, Gribskov og Helsingør har netop her i 2017 søsat en ny hjemmeside www.nordkystensfremtid.dk, hvor man kan læse om et stort fælles kystbeskyttelsesprojekt, som er sat i værk, og man kan på hjemmesiden løbende holde sig informeret om, hvordan projektet skrider frem.

I juni måned 2017 blev der mellem regeringen og kommunerne lavet en aftale, der betyder, at det fremover er kommunerne selv der træffer afgørrelse i sager om kystbeskyttelse.

"Målet med aftalen er, at det skal blive hurtigere og langt mere simpelt for Kommunerne at lave store fælles kystbeskyttelseprojekter" citat fra Altinget., søndag d. 11. juni 2017.

Det bliver spændende at se, om den nye lov kan sætte skub i kommunernes kystbeskyttelseprojekt.

De skiftende bestyrelser i Munkerup og Hulerød Grundejerforening har hele vejen igennem bestræbt sig på, at skabe et attraktivt og rekreativt område for grundejerforeningens medlemmer på matr. 1a. Helt tilbage i 1946 blev de første flettede affaldskurve af jern bestilt og sat op på foreningens matrikel og en renovationsordning etableret.

I 1947 fremkom et forslag om opsætning af bænke bl.a. på Udsigtspunktet (se billede på side 26), og i 1948 blev det foreslået, at grundejerforeningen skulle overtage *"vedligeholdelsen af Hulerød-bakkens trappe til stranden – evt. mod tilskud fra beboerne"*, så foreningens medlemmer også kunne få adgang til stranden her. Man måtte færdes på stranden, men ikke tage ophold.

Man skal huske på, at der tilbage i 1940'erne og mange år frem ikke var offentlig adgang til stranden, jvf. side 14 i skriftet. På det i dag åbne areal ved Hulerød Kro lå Hulerød Badehotel, så her var ikke adgang for foreningens medlemmer.

Til dette fortæller Lars Dam, der bor på Skovvænget:

Grundejerforeningen overtog stien og trappen ved Hulerødbakken i halvtredserne for at sikre adgangen til stranden fra Skovvænget. I 1993 besluttede Munkerup og Hulerød Grundejerforening at sælge stien, på grund af de fremtidige vedligeholdelsesudgifter og forpligtelserne hermed, for et symbolsk beløb.

To af Skovvængets beboere ønskede at sikre den fortsatte adgang til stranden via stien for områdets beboere. De ønskede ikke stien overtaget af en ejer, der kunne lægge hindringer for fri adgang til stranden for områdets ca. 40 grundejere, der for øvrigt alle har en tinglyst rådighedsservitut for anvendelse af stien.

En af de tidligere badebroer

Et advokatfirma blev bedt om at udarbejde et forslag til Stilauget 3N, der med grundejerforeningen som administrator og ansvarlig for den praktiske vedligeholdelse, skulle videreføre stien og trappen. Det årlige kontingent til Stilauget har siden 1993 været på 50,- kr. om året.

Lars Dam slutter sin fortælling med en opfordring til de i dag 25 grundejere på Bakkevangen og Skovvænget om medlemskab og opbakning til Stilauget, i et fælles ønske om at bevare stien, da der om føje år må forventes udgifter til udbedring af hegn og trappe.

På generalforsamlingen i 1949 tog Direktør Bache ordet og udtrykte: *"at stranden ofte mindede om en losseplads, og at strandlodsejerne pukkede for meget på deres private strandret ved bl.a. at opføre indhegning med pæle og ståltråd."* I nogle tilfælde lod strandlodsejerne deres indhegning gå et stykke ud i vandet og hindrede derved almindelig færdsel på stranden og bademulighederne var begrænsede.

Problematikken var ikke ukendt for bestyrelsen, så på generalforsamlingen i 1951 fremkom Formanden, P. Lorentzen, med et forslag om, at grundejerforeningen skulle opkøbe strandarealet ved Hulerød Badehotel, der nu var under udstykning. Strandarealet ved 1a var overbelastet og det nye strandareal *"skulle udlægges som fri strand til brug bl.a. for de mange grundejere, der ikke havde tinglyst strandret til 1a"*. (evt. kopi/billede af ref. 1951). Opkøbet blev dog ikke til noget. Siden overtog kommunen arealet.

I sommeren 1951 var stranden ved 1a *"så ringe, at en badebro var påkrævet"*. Den første badebro på foreningens strand så dagens lys i 1953. I de følgende år var badebroen centrum for megen polemik vedrørende opsætningstidspunkt, længde og vedligeholdelse. Gennem årene har der været perioder med og uden badebro, og det har været et evigt tilbagevendende emne for medlemmerne og de skiftende bestyrelser. Det er godt 10 år siden, vi sidst havde en badebro ved Matr. 1a. Et andet sted i Jubilæumsskriftet vores tidligere formand Sigurd Andersens beretning om den badebros tilblivelse og endeligt.

Ideen og ønsket om en badebro på vores strand er dog ikke helt lagt i graven. I 2016 begyndte en initiativrig beboer

at undersøge mulighederne for at genoplive brolauget og finansiering en ny bro. Netop i denne forsommer har vind , vejr og bølger igen blotlagt resterne af den gamle badebro, som i årevis har været begravet i sandet, og som Sigurd omtaler i sin beretning. Det er måske et tegn på, at tiden er kommet for en ny badebro. Om vi får en ny badebro i nær fremtid vil tiden vise.

Vinterbadning

Stranden er et trækplaster om sommeren, og på en dejlig solskinsdag finder mange badegæster vejen ned ad Strandgårds Vænge til stranden for at nyde en dukkert i det klare vand. De første badende ses gerne i slutningen af april og badesæsonen slutter ofte i september, men ikke for alle.

For en lille skare strækker badesæsonen sig over hele året, og det er ikke usædvanligt, at man en vinterdag, hvor man går og skutter sig lidt i kulden, godt klædt på med hue og handsker, ser en vinterbader trippe ned over stranden, balancere ud over stenene og kaste sig i det iskolde vand.

Tidligere var det også populært at sejle på åen

"Ikke en eneste gang i de sidste 15 år har jeg forladt vores skønne hav i dårligt humør efter et forfriskende dyk i det til tider kolde vand! Kan varmt anbefale denne helt gratis nydelse, der har næsten samme virkning som et køligt glas champagne på en varm sommerdag!

Indrømmer at det kan være en udfordring i en stiv november østen kuling, at bevæge sig ud til bølgerne! Men udsigten til den velvære oplevelsen giver til både krop og sjæl, er det hele værd!

Vores strand er under konstant forandring og ikke to dage er helt ens, hvilket i sig selv er unikt og et bevis på den attraktive natur, vi er omgivet af! Nogle vil hævde, at der til tider er for mange sten og for lidt sand! Men medbring et par badesko, så slipper du for ømme fødder og tær på en studs!"

Bedste badehilsner, *"Vinterbaderen"*

Bjarne Hultquist, vores vel nok mest aktive vinterbader, ønsker sig en badebro – og dog, han har det fint med at kravle ud over stenene, men en sauna på stranden, det er hans store drøm. Så måske skal vi have oprettet et Saunalaug og set på mulighederne.

Bådene

Der har i alle årene ligget både på stranden og fiskeriet har tidligere været mere udbredt end i dag. Hvem der havde både liggende, og hvor de lå, har kun sjældent været omtalt i referaterne fra bestyrelsesmøder eller generalforsamlinger.

I starten af 1970'erne begyndte omfanget af antallet af både dog at være til gene for badende, og der blev i både 1973 0og 1974 stillet forslag på generalforsamlingen om oprettelse af et bådelaug, der skulle holde styr på bådfolket. Man enedes dog i første omgang, at henstille til bådejerne om hensynsfuldhed og at forsyne bådene med navn og telefonnummer. Endelig i 1979 blev der på generalforsamlingen vedtaget at danne et bådelaug. En af de første opgaver var at få fjernet de både, der ikke blev anvendt. Med årene blev der etableret spil til at trække bådene op med og ja, et andet sted i jubilæumsskriftet kan du læse hvad formand for bådelauget, John Christensen fortæller om bådelauget.

Sankt Hans

I 1951 startede en tradition, som har kørt videre lige siden, nemlig grundejerforeningens fælles Sankt Hans Bål. Tidligere havde de enkelte strandlodsejere nok brændt bål af på deres respektive strandarealer, men i 1951 arrangerede grundejerforeningen et fællesbål på matr. 1 a og bekostede endvidere fyrværkeri. Det var en succes og generalforsamlingen i 1951 besluttede, at det ville man gentage som en tradition for fremtiden.

Traditionen forløb med stor tilslutning de følgende år. I 1954 fremkom et ønske om forsøgsvis, at have musik til bålfesten, hvis midlerne slog til. Det gjorde de måske ikke, for året efter anbefalede formanden, *"at endnu flere sangere og eventuelt også musik mødte op til denne aften"*.

Til et godt Sankt Hansbål skal der en god bunke tørt kvas. I 1956 tilbød formanden, *"at foreningen til brug for bålet gerne ville lade afhente det kvas – i alle fald inden for en vis udstrækning – som medlemmerne måtte ligge inde med". "Man måtte dog opkræve et mindre beløb for transporten"*.

Således kørte traditionen upåklageligt videre i flere år. I 1965 efterlystes trykte sange med midsommervisen til Sankt Hans-festen, og året efter mente man i bestyrelsen at kunne acceptere, at der benyttedes båndoptager under afsyngelsen af Sankt Hans sangen. Det blev åbenbart ikke ført ud i livet for ved årets generalforsamling udtrykte formanden Johs. Lyng, at *"tilslutningen til fællessangen lod meget tilbage at ønske"*.

I 1970 omtales fakler til børnene for første gang i referaterne, og i 1981 beslutter bestyrelsen på forsøgsbasis at arrangere musik og dans til Sankt Hansfesten. Der er opstillet borde og stole til ca. 100 personer, og er søgt tilladelse til udskænkning af spiritus hos politiet. Om arrangementet var en succes står hen i det uvisse, men bestyrelsen bliver komplimenteret for arbejdet og arrangementet på den efterfølgende generalforsamling.

Oleviolin spiller op i 2016

Selve bålrejsningen er en lille historie for sig selv. Gennem årene har bestyrelsen arrangeret traktorkørsel rundt i foreningen for at samle kvas – ikke haveaffald, møbler og madrasser -, de har sanket brænde i nærliggende skove og de sidste mange år fået leveret kvas og brænde fra en vognmand. Bålrejsningen tog tid og kræfter, og bestyrelsen indkaldte og opfordrede ofte medlemmerne til at deltage i denne del af arbejde omkring Sankt Hansbålet. Det var et slid at bære kvas og brænde ned til bålet på matr. 1 a, men det skabte også sammenhold og hygge. Vejret har ofte også spillet ind. I referaterne omtales bålrejsninger i øsende regnvejr og skønne Sankt Hans-arrangementer i lune vindstille sommeraftener, hvor de lyse nætter er kommet til deres ret - og omvendt.

Få gange siden 1951 er Sankt Hans bålet blevet aflyst på grund af vejret, men bestyrelsen har ofte trodset regn og blæst og, var et enkelt år vist nok de eneste på hele nordkysten, der tændte Sankt Hans bål.

I 1992 skete noget skel-sættende. Der var en meget varm og tør periode op til Sankt Hans, og der blev udstedt generelt forbud mod brug af åben ild i store dele af landet. Bestyrelsen havde

henvendt sig til den lokale brandinspektør, som for øvrigt var medlem af grundejerforeningen og ofte havde deltaget i Sankt Hans-aftener på vores strand, for at søge tilladelse til afbrænding af Sankt Hansbålet. En sådan officielt ansøgning, kræver et officielt svar, og foreningen fik, af brandinspektøren, ikke alene dette år, men for fremtiden, forbud mod at afbrænde Sankt Hans bål på matr. 1 a, da der ligger/lå stråtækte huse inden for en afstand af 200 meter.

Bestyrelsen ansøgte det følgende år og fik tilladelse til at anlægge Sankt Hansbålet på stranden på kommunens grund nedenfor Hulerød Kro, mod at sørge for ordentlig oprydning efter arrangementet. Og sådan har det været siden.

I alle årene har en af de største udgiftsposter omkring Sankt Hans-arrangementet været en festlig afslutning med fyrværkeri. I 1999 fremgår det af referatet fra generalforsamlingen, at kommunen har forbudt alle former for fyrværkeri, men det er nu nok et forbud, der havde været gældende nogle år. Desuden forbød kommunen også, at omkringboende bidrog med materiale til bålet.

Således er vi fremme ved 2017, hvor bestyrelsen vanen tro er værter for et Sankt Hans-arrangement på stranden ved Hulerød – og mon ikke det er en tradition, der helt i tråd med bestyrelsens intentioner i 1951, vil blive holdt i live i mange år endnu.

Sankt Hans på stranden

Sigurd Andersen, Formand fra 2001-2014 fortæller:

Badebroen

Aktive medlemmer af grundejerforeningen drøftede i 1999 ideen om at få en badebro på stranden. Stranden havde i mange år været plaget af mange rullesten, som også lå et godt stykke ud i vandet, til gene for de badende. Kunne man få en badebro, der kunne ende uden for stenbæltet, hvor den første sandrevle startede, ville det give større kvalitet for de badende og broen kunne også være et samlingspunkt for strandgæster.

I det hele taget havde den romantiske stemning omkring en badebro et godt tag i initiativtagerne. Et så godt tag, at det resulterede i, et møde, hvor alle tog noget med til en frokost på stranden omkring medbragte borde ved bådelaugets skur. Den gode ide skulle fejres.

Broindvielse af Henry Bengtsson

Der fandtes på dette tidspunkt nogle meget nedbrudte træstolper i vandkanten, som hurtigt blev udråbt til resterne af en tidligere badebro. Der blev nu ansøgt om badebroen hos kommunen, hos amtet, hos kystdirektoratet og igen hos kommunen, denne gang i miljøafdelingen. Sagsbehandlingen tog 3 år, hvorefter der endelig lå en tilladelse.

I denne periode arbejdedes der i grundejerforeningens bestyrelse på at indhente tilbud, drøfte badebroen på generalforsamlinger og servicere myndighederne med informationer. Den årlige tradition med at holde frokost på stranden blev holdt i live – og den gode ide blev igen fejret med snaps og hyggeligt samvær. Endelig i foråret 2002 var godkendelserne på plads og elementerne til broen blev leveret. Grundejerforeningen havde købt en elementbro fra Helge Frandsen A/S for ca. 30.000 kr. Broen bestod af 7 gangbrosfag, som blev understøttet af rørstativer pr. ca. 2,5 m, altså i alt ca. 18 m. Rørstativerne skulle bankes ned i sandet – alt i alt en nem opgave på papiret. Det viste sig imidlertid at være noget sværere, da havbunden ikke bestod af sand, men mest af sten, både store og små, og derfor var det ikke nemt at banke rørstativerne ned.

Frokosten på stranden var i mellemtiden blevet til, at foreningens telt blev slået op på stranden og foreningen afholdt generalforsamling om søndagen kl. 10, mens man om aftenen dagen før holdt fest for alle, der mødte op. Alle tog deres egen mad med, og der kunne så tilberedes kød på grill på stranden. Denne første fælles fest blev også samtidigt indvielsesfest for badebroen.

Badebroen er stillet op og en af hovedinitiativtagerne, næstformand og formand for bådelauget Henry Bengtsson, er ved at åbne champagnen. I baggrunden ved det 2. rørstativ ses reststolperne fra den oprindelige badebro.

Badebroen blev året efter udvidet med endnu 2 fag, så den kom helt ud over stenene. Året efter igen kom der så meget sand op på stranden, som der ikke havde været i mange år, og badebroen stod næsten på land hele vejen ud. Det gav naturligvis en del kommentarer fra de medlemmer, som var modstandere af badebroen.

En af ulemperne ved badebroen var at den skulle nedtages i vinterhalvåret, da den ikke kunne modstå storm og kraftig bølgegang. Den måtte derfor kun være opsat i perioden maj til og med august.

I starten var der mange frivillige hænder, der gerne hjalp til med at sætte broen op og tage den ned igen, men efterhånden var det kun de få ansvarlige sjæle i bestyrelsen, der mødte op til dette arbejde. Ved en af nedtagninger var det planlagt at tage broen ned en af de første dage i september, og Henry Bengtson gik ned og afmonterede de spænder, der holdt de enkelte gangbrosfag på plads, så arbejdet ville være nemmere næste formiddag. Dette viste sig at være fatalt, da det i løbet af natten blæste kraftigt op. Da man mødte op næste formiddag, havde en del af gangbrosfagene løftet sig af og flød i vandet. Eks-formanden, Niels Bektved og næstformanden måtte i hast kaste sig i bølgerne og bjerge hvad der bjærges kunne, og det lykkedes med livet som indsats at bjærge alle gangbrosfag, nogle så langt væk som nede ved Dronningmølle.

Grundejerforeningsfesten 2002

Efter denne oplevelse, blev broen taget ned hvert år inden 1. september.

Efter 8 års tjeneste var broens rørstøtter og gangbrosfag i 2009 så nedbrudte, at der skulle investeres i en ny bro. Grundejerforeningen vedtog på generalforsamlingen at etablere et brolaug, som skulle skaffe finansiering til en ny og bedre badebro, som skulle kunne stå hele året. Eventyret med at opsætte og nedtage badebroen hvert år var slut, ingen havde lyst til at lægge arbejdskraft til. Opstemt af at en enkelt grundejer, med grund ned til stranden, der ville betale et anseligt beløb til en ny badebro, som han så kunne bruge til vinterbadning, blev en indsamling til en ny badebro igangsat på frivillighedsbasis, og der komme hurtigt yderligere ca. 15.000 i brolaugets kasse.

Ved en kraftig storm 3. december 2009 blev en hel række af badebroer langs nordkysten ødelagt helt eller delvist, blandt andet en helt ny bro vest for Gilleleje. Dette var dødsstødet for planerne om en ny badebro på vores strand. *"Hovedsponsoren"* sprang fra og dermed var der intet håb om at kunne indsamle de ca. 130.000 kr., der skulle til.

Badebroen var i dens levetid til glæde og gavn for mange og reelt var tilblivelsen af badebroen startskudet til, at vi hvert år holder sommerfest i sammenhæng med general-forsamlingen. Den har uden tvivl været med til at bringe os tættere på hinanden i foreningen.

Den første sommerfest i 2002 blev holdt på stranden, med ca. 90 fremmødte medlemmer. Efter en årrække rejste man teltet i formandens have, hvor det var meget nemmere at opsætte teltet, og lyden af bølger ikke generede generalforsamlingen.

I jubilæumsåret 2017 afholdes der igen sommerfest på stranden.

John Christensen, Formand for bådelauget, fortæller:

Bådelauget

Bådelauget i Munkerup har eksisteret i mere end 40 år. Det har været et fristed for flere generationer og såvel unge som gamle har haft stor glæde af at kunne have en båd på stranden.

De fleste bådejere bruger primært deres båd i sommerhalvåret, hvor der sejles og fiskes med børn og børnebørn, men lauget har også en del *"rigtige"* fiskere som er meget aktive i de perioder hvor der er fine fisk at fange ved vores strand.

Navnlig i 80'erne var der stor aktivitet, og 6-8 både med 2 mand i hver kunne ses på vandet hver morgen, hvis vejret tillod det.

Der er fanget mange store fisk ved vores strand, havørred og laks i størrelsen 10 til 15 kg., en kæmpe pighvar som kun lige kunne komme ned i en trillebør, og mere spektakulære fangster har der også været i vore garn, såvel gråsæl som marsvin har vi fanget, disse var heldigvis levende og kunne slippes fri igen.

John med laks

Vort lille laug har ikke altid været ren hygge, i laugets historie har der i perioder været store konflikter blandt medlemmerne primært omkring fiskepladserne. Dette førte til utallige stridigheder, klikedannelser, chikane og sabotage af medlemmernes redskaber og både, og sågar korporlige slagsmål mellem medlemmerne ved enkelte lejligheder.

I dag er fred og ro genoprettet og laugets p.t. 19 medlemmer har et fint forhold til hinanden, der er også kommet mere styr på bådene, disse er blevet forsynet med pladsnr. og telefonnr. og forholdene omkring bådene er mere organiserede, en større oprydning har også pyntet.

Fra naturens side er lauget stødt på visse udfordringer, de stadig kraftigere storme har løbende undermineret området omkring vore gæstepladser. Efter de sidste storme i efteråret var flere af de pullerter som bruges ved ophaling af bådene blevet smidt rundt på stranden, til trods for at disse har en vægt på flere hundrede kilo.

Såfremt selve kystsikringen ikke bliver væsentligt forbedret, vil det i fremtiden, hvor endnu kraftigere storme varsles, nok blive vanskeligt at bevare gæstepladserne i deres nuværende form.

Lauget ønsker grundejerforeningen til lykke med jubilæet, og takker for gæstfriheden gennem de mange år.

På laugets vegne
John Christensen,
Formand for bådelauget

Billede på postkort af Munkerup og Hulerød i 1950'erne

5. Om Hulerød

Alan Nielsen fortæller om Hulerød fra istid til idag.

Hulerød Badehotel i 1940'erne

Når man i dag skal fra Munkerup til Dronningmølle starter turen med, at man kører ned ad Munkerupbakken og ned i et fladt terræn, der starter umiddelbart efter Rødkildevej og Hulerødvej, og slutter ved *"Slottet"* i Dronningmølle. Undervejs passerer man Esrum å.

Dette flade område var i fordums tid en fjord, der strakte sig langt ind i landet. I nogle historiske skrifter betegnes den som Esrumfjorden, og den har også hele tiden været forbundet med Esrum sø.

Ved sidste istids afslutning strømmede store mængder vand ud mod havet og der blev dannet flere langstrakte smeltevandsdale. De enorme mængder smeltevand fik havet omkring Danmark til at stige og oversvømme de kystnære egne og danne fjorde i lavtliggende områder (figur 1).

Muligvis har de forskellige fjordarme her omkring Gilleleje og Dronningmølle været forbundet helt inde omkring Esrum sø, og Dronningmølle kan omkring stenalderen have ligget som en ø i Litorinahavet ligesom området fra Munkerup, ind omkring det østlige Gilleleje og ind i landet. Kortene viser, hvordan landskabet kan have set ud i den tidlige stenalder (figur 2).

Området omkring Esrumfjorden har været beboet allerede under de tidlige perioder af Litorinahavets eksistens, og der er fundet spor efter flere bopladser fra Jægerstenalderen, stengrave fra Bondestenalderen samt offerfund fra Bronze- og Jernalderen. Bag Hulerød Kro ligger bl.a. en gravhøj, en rundhøj, der i dag er fredet.

En opmærksom haveejer fandt under havearbejde denne fladpilespids på Bøgevangen for nogle år siden.

Esrum sø er dannet ved sidste istids afslutning, hvor gletscherisen efterlod en kæmpe klump dødis. Da dødisen smeltede dannedes Esrum sø, som et stort badekarformet hul med relativt stejle skrænter tæt på søbredden og et stort ret jævnt bundareal på 18-22 meters dybde. Den største dybde er målt til 22,3 meter, og med et overflade areal på 17,3 km2 og en gennemsnitsdybde på 13,5 meter er Esrum sø Danmarks vandrigeste sø.

Figur 1

Figur 2

Litorinahavet er opkaldt efter en karakteristisk strandsnegl (Littorina Littorea). Fund af skaller fra litorinasneglen kan vise, hvor tidligere tiders kystlinje har gået.

Litorinahavet eller Stenalderhavet var på sit højeste for omkring 6000 til 7000 år siden. Under istiden havde iskappen med sin enorme vægt tynget landet ned, men nu efter den var smeltet bort begyndte landskabet at hæve sig. For omkring 5000 år siden havde landhævningen indhentet stigningen i havet og fjordene begyndte at tørre ud.

Esrum Å snoede sig gennem ådalen fra Esrum sø, landhævning, tørvedannelse og sedimentaflejring fra åen resulterede i at fjorden mellem Munkerup og Dronningmølle voksede til og blev til et fugtigt engområde.

Sandfygning og klitdannelse lukkede efterhånden fjordens udmunding i havet. Esrum ås løb er siden blev omlagt og rettet ud af flere omgange, og jorden omkring den er blevet drænet og opdyrket eller bebygget.

Munkerup Strandvej, som vi kender den i dag, blev ført over engområdet i begyndelsen af 1940'erne. En del af engområdet lige øst for Rødkildevej og ned mod Esrum å blev udstykket i midt 40'erne. Inden da havde det primært været brugt til græsning af dyr og høslæt, men efter udstykningen blev der bl.a. anlagt en planteskole af Gartner Knudsen, der boede på Firhøjvej nr. 15.

Jørgen Christensen, medlem af grundejerforeningens bestyrelse i mere end 35 år, har et sommerhus på Rødkildevej, og kan huske at have leget i jordbærmarkerne på *"engen"* i midt 50'erne.

Siden blev planteskolen nedlagt og Fasanvænget (nu Spurvevænget) og Bekkasinvænget opstod og blev med tiden bebygget med sommerhuse. Vejnavnene taler for sig selv om områdets beskaffenhed. Tom Bektved, der boede med sine forældre på Spurvevænget fortæller, at nogle af de udstykkede grunde i høj grad bar præg af, at der havde ligget en planteskole. Grundene var beplantet med snorlige rækker af forskellige frugttræer og buske.

Før udvidelsen af strandvejen gik vejen mellem Munkerup og Dronningmølle ned forbi Hulerød, over Handskemagerbroen og svingede hen forbi Dronningemøllen og ind på Dronningmølle Strandvej. Dronningemøllen var oprindeligt en vandmølle drevet af vandet fra Esrum Å.

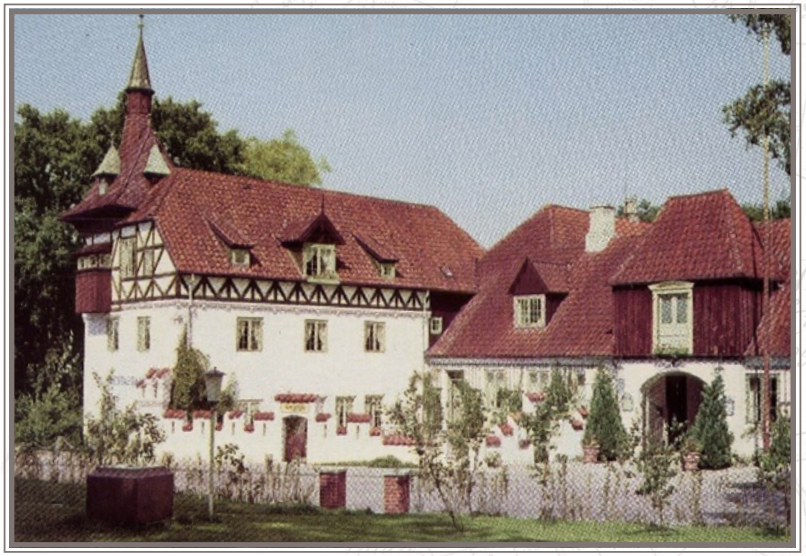

"Slottet" i Dronningemølle

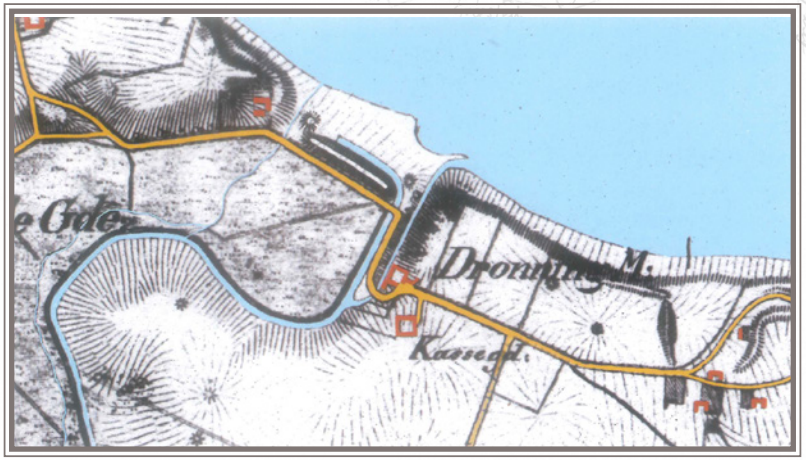

Kort over Esrum Å i midten af 1800-tallet

Angiveligt har der ligget en vandmølle i Hulerød siden slutningen af 1200-tallet, men Dronningemøllen blev opført omkring 1588 af Frederik II. Han iværksatte i 1583 arbejdet med at grave en ny grøft fra Esrum Å og hen til det sted, hvor den nye vandmølle skulle ligge, samt opførelsen af selve møllen med en herskabelig bolig for mølleren i flere stokværk. Kongen døde imidlertid i 1588, så det var hans enke, dronning Sophie der sikrede møllens færdiggørelse, og til ære for hende fik møllen navnet Dronningens Mølle eller Dronningemøllen.

I 1875 ophørte mølledriften, og i 1897 købte kaffegrosserer og ejer af Dronningmølle Teglværk, Ferdinand Andersen ejendommen og omdannede den til sin eksklusive sommerresidens, som hurtigt fik navnet *"Slottet"* blandt de lokale.

Som det kan ses på kortet, havde Esrum Å et andet løb end vi kender i dag.

Det lille smalle vandløb lidt vest for Dronningemøllen er den såkaldte *"Handskemagerrende"*, som i dag er selve

Esrum Å eller Esrum Kanal. Handskemagerrenden var i sin tid blot en afløbsrende fra Esrum Å ud i Kattegat og passerede under Hulerødvej ved Handskemagerbroen.

Angiveligt har der, tilbage i 1747, i nærheden boet en Handskemager, som har lagt navn til renden og broen.

Ved broen står i dag en skalapæl i vanden, der fortæller, at dette sted ligger 9380 meter fra slusen ved Esrum Sø, hvor åen starter.

Her hvor Esrum Å, eller rettelig Esrum Kanal eller Handskemagerrenden udløber i Kattegat har udspillet sig historier, som nok er værd at dvæle lidt ved.

Tilbage i 1793 påbegyndtes et projekt der i de næste omtrent 100 år skulle skaffe brænde fra skovene omkring Esrum Sø til Hovedstaden. Efter flere års hårdt slid tog pramfarten sin begyndelse i 1804, og hestetrukne pramme bragte brænde fra Esrum Sø ad vandvejen, gennem gravede kanaler og udrettede åløb, med flere omlæsninger undervejs til udskibning ved Hulerød Strand.

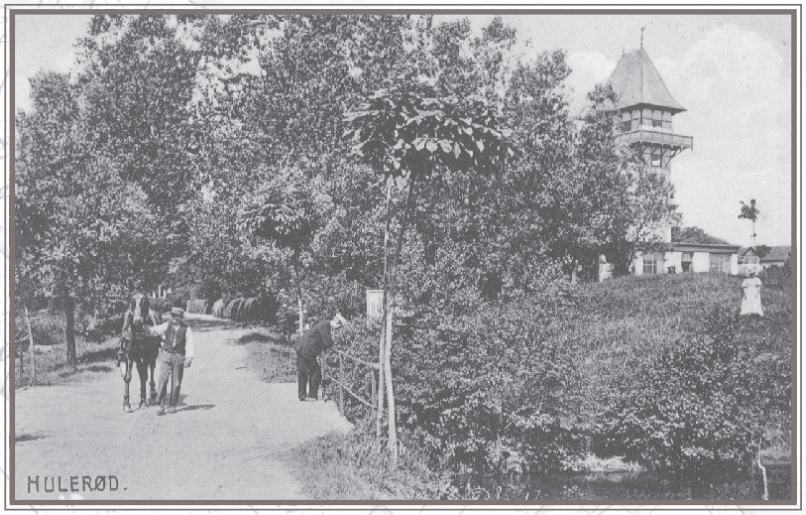

Hulerød Badehotel med Handskemagerbroen og åen

Fy og Bi optræder på badehotellets terrasse i 1930'erne

Ved stranden anlagdes et brændedepot og en kanalopsynsmandsbolig blev bygget nær Esrum Å, på det område, der i dag ligger åbent ved siden af Hulerød Kro. I 1804 stod den færdig og fik navnet Hulerødgaard.

Selve historien om Esrum Kanal og brændetransporterne kan man bl.a. læse meget mere om i Bendt Friis' flotte bog *"Esrum Kanal"*.

Den 29. marts 1873 underskrev Kong Christian d. IX dokumentet, der endegyldigt nedlagde brændetransporten via Esrum Kanal. Den 23 maj samme år blev anlægget af Gribskovbanen stadfæstet ved lov, og en nemmere og billigere adgang til brænde fra skovene omkring Hillerød var nu etableret.

Hulerød Badehotel

"Hulerødgaard" blev solgt i 1874 og i 1887 overtaget af Peter Rasmussen. Han havde øje for de mange københavnere, der i stigende antal besøgte Hulerød, tog på sejlture på kanalen og badede i havet. Peter Rasmussen omdannede Hulerødgaards gamle bygninger til et badehotel med succes og stor tilstrømning af gæster. Efter få år flyttede han Hulerødgaard over på den anden side af vejen og opførte i stedet et ægte badehotel i tre etager med tidens yndede karnapper, balkoner og verandaer og et karakteristisk tårn med omløbende galleri. Hulerød Badehotel stod klar til sine første sommergæster i starten af 1890'erne. Hulerød Badehotel blev kendt viden om og fungerede frem til 1950'erne.

Hulerød Kro

I 1896 blev Hulerød Kro opført. Det hedder sig, at en del af Hulerød Badehotels ansatte i en årrække boede på Hulerød kros førstesal.

I 1940'erne var kroens indehaver Egil Svendsen. Han stillede gerne kroen til rådighed for Munkerup og Hulerød Grundejerforenings arrangementer og ifølge referaterne lagde kroen lokaler til foreningens generalforsamlinger fra første færd og med få undtagelser helt frem slut 90'erne.

I 1959 oprettede kroejer Svendsen en Campingplads på grunden overfor kroen. Den var betinget af Sundhedsmyndighederne og Sognerådets tilladelse, men på grundejerforeningens generalforsamling i 1960 meddelte formand P. Lorentzen, at disse tilladelser ikke var tilstrækkelige, eftersom Egil Svendsen ikke havde fået grundejerforeningens tilladelse. Kroejer Svendsen udtalte, at han ville drage omsorg for, at campingpladsen under ingen forhold blev en gene for grundejerne.

Campingpladsen

Campingpladsen havde en kort levetid, da Kommunen i 1964 modsatte sig enhver etablering af private campingpladser. I 1976 beder Egil Svendsen om tilladelse til at udstykke grunden over for kroen.

Hulerød Kro

Hulerød Campingplads med kroen bagved

Skansen ved åen er ikke det eneste forsvarsanlæg, der har skulle beskytte mod Englænderne her i Munkerup. Under 2. verdenskrig anlagde tyskerne et kystbatteri oppe ved Hesbjerghøjen. Ved flere lejligheder var tyskerne ved at ødelægge oldtidshøjene i området og kun en lokal indsats og en henvendelse til Nationalmuseet forhindrede at de anlagde et kanonbatteri på selve Hesbjerghøjen.

I en del år forpagtede Tomas Jacoby Hulerød Kro og skabte bl.a. begrebet Hulerock, hvor bl.a. gode gamle danske Bands spillede op og skabte gode musikoplevelser for gæsterne. Tomas Jacoby og ejeren af kroen havde en tvist om en huslejeforhøjelse, der endte med at Tomas Jacoby forlod Hulerød og tog sit Hulerock med til Helsingør, til stor ærgrelse for mange lokale.

Kroen har siden været lukket, dog med nogle udlejede værelser på førstesalen, og er nu sat til salg.

Skansen

Går man tur langs stranden ved Hulerød kan man ikke undgå at se "Skansen" – det fine sorte hus lige øst for åen.

I 1899 blev dette hus opført som sommerbolig til tidligere omtalte kaffegrosserer og ejer af Dronningmølle Teglværk, Ferdinand Andersen, som jo få år forinden i 1897 også havde købt Dronningemøllen, og ombygget den til en eksklusiv sommerresidens - *"Slottet"*. Huset på stranden fik navnet Skansen, der angiveligt stammer fra et fredet forsvarsværk opført her ved å-udløbet under Englandskrigene tilbage i 1807-1810. Skansen, forsvarsværket, skulle efter sigende forhindre englænderne i at sejle op ad åen og trænge ind i landet eller måske sikre den vigtige brændetransport.

Benneweis

Hulerødgaard blev som omtalt tidligere flyttet over på den anden side af Hulerødvej tilbage i 1890'erne. I 1939 erhvervede Eli Benneweis gården, der skulle tjene som vinterkvarter for Cirkus Benneweis. Det blev et trækplaster for omegnens beboere.

Cirkus Benneweis var et dansk cirkus, etableret i 1887. Familien Benneweis var en stor sammensat familie, med mange talentfulde artister. Cirkus Benneweis voksede sig, i 1940'erne og 1950'erne under ledelse af Eli Benneweis, større og større, og blev snart Nordens største cirkus.

Cirkus Benneweis havde bl.a. en rovdyrdomptør, Manfred Benneweis og Sonny Benneweis, som var en dygtig elefanttræner, og disse artister, eller nærmere deres dyr skabte særlig opmærksomhed i Hulerød, Munkerup og omegn.

Tom Bektved, opvokset på Rødkildevej og nu sommerhusejer på Firhøjvej, fortæller:

Hulerupgaard - Vinterkvarter for Benneweis

"Jeg husker selv, at de gik tur og badede deres elefanter på stranden, og at de havde rovdyr – løver og tigre, som var med i deres forestilling. Efter pausen i deres forestilling havde de bygget et gitterbur i manegen med en gitter-løbegang ind til centrum. Her blev rovdyrene præsenteret. Der stod en riffel lænet op af gitteret således at sikkerheden var i top!

Jeg husker, også at man hjemme i haven på Rødkildevej kunne høre, når dyrene blev fodret, eller når de af anden grund blev urolige, men mine forældre slog det hen og sagde, at det bare var køerne på marken. En gang husker jeg dog, at min mor kom løbende ud, rev mig ned af gyngen og løb ind i huset igen. Det var fordi, der var sluppet dyr ud derovrefra! Min far, Niels Bektved (red.), havde også altid to fakler liggende oven på emhætten i tilfælde af, at han skulle i nærkamp!

Min far har fortalt at gartner Knudsen fra Firhøjvej 15 og hans elev gik i en have og ordnede rosenbede, da de pludselig opdagede løvespor i jorden, de lige havde revet. Da de rundede et hjørne, lå løven i haven.

Han fortalte også at Benneweis havde bestilt en panterunge, som kom i en stor trækasse. Da de åbnede kassen sprang en fuldvoksen panter ud og forsvandt. Nogle dage efter var der en person (jeg husker ikke hvem), som smed sig i høet i en lade for at sove til middag, da han opdagede, at han ikke var alene. Han slog alarm. Panteren var sprunget op på hanebåndet, hvor eftersøgningsholdet endte med at skyde den."

Jørgen Christensen, der som dreng legede i jordbærmarkerne på engen, fortæller:

"Jeg kan huske de sidste år med dyrene hos Benneweis. Der var elefanter, heste og kameler, men mine forældre har fortalt om elefanter på vores grund en gang i trediverne/fyrrerne. Jeg kan huske en historie om en mælkemand, der havde to løver eller tigre uden for bilen, men også at de var så unge, at de ikke var vænnet til råt kød – heldigt for ham.

Både heste og elefanter badede i havet, indtil det blev forbudt, og i halvtredserne gik de tur med elefanterne i området – hale til snabel - og hvis man ville give dem en sukkerknald, skulle de stå på bagbenene, noget for noget."

Henrik Møller, der bor på Hulerødvej og nærmest har trådt sine barnesko hos Benneweis, bekræfter, at der har været undslupne rovdyr: "*En sort panter og en løve har været på springtur i området".*

Sådan er der mange gode historier om dyrene fra Benneweis. Henrik Møller fortæller også om undslupne søløver, der var sprunget i Esrum Å. Cirkusfolkene havde travlt med at få spærret åen af, så søløverne ikke slap ud i havet.

Desværre er epoken med Benneweis slut. Cirkus Benneweis lukkede endegyldigt i 2017, og ejendommen på Hulerødvej er sat til salg.

Vi er kommet vidt omkring i historien om Hulerød. Spørgsmålet er nu, hvordan området udvikler sig, når Benneweisgrunden bliver solgt og vel nok udstykket, og Hulerød Kro - finder den nye ejere og genåbner - det vil kun tiden vise.

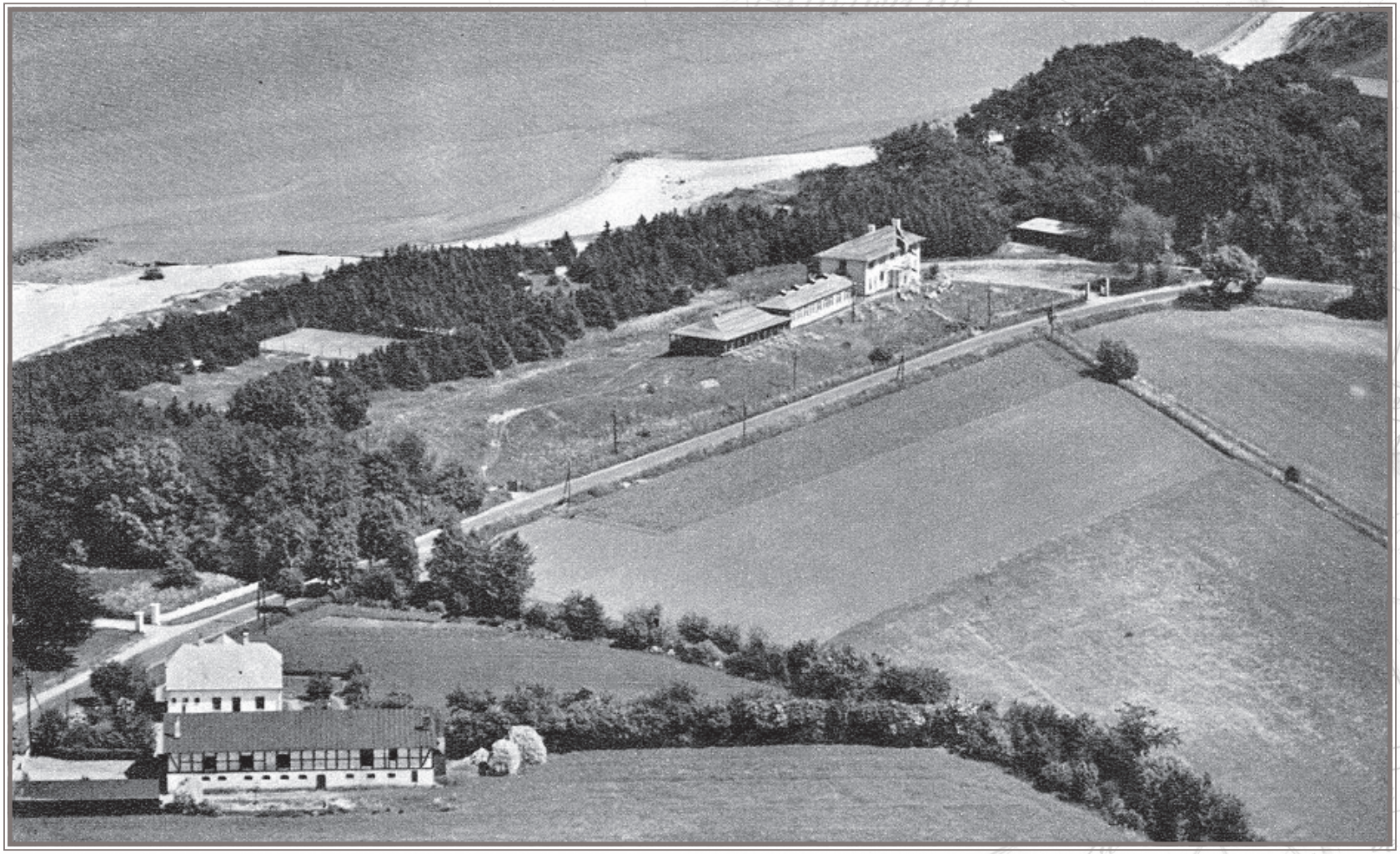

Hulerødgaard med Lauritzens ejendom, "Klithuset", i baggrunden

Efterskrift

Det har været et stort arbejde at udfærdige dette skrift, men spændende. Gennem arbejdet og gennemlæsning af de mange referater har jeg fået den dybeste respekt for de skiftende formænd og bestyrelser i grundejerforeningen gennem tiden.

Historisk har grundejerforeningen via bestyrelsen haft stor indflydelse på, hvordan foreningens område har udviklet sig lige fra noget med vejnavne, husnummerering, postomdeling og busstoppesteder. De har gjort et kæmpe arbejde i en tid, hvor der herskede en stor grad af selvforvaltning og lokal styring. Foreningen kom med input, blev hørt og havde i det hele taget meget at skulle have sagt. Efterhånden som samfundet har udviklet sig, er kommunens administrationsnet blevet meget mere finmasket, så vi som grundejerforening i dag har mistet en hel del af den indflydelse og medbestemmelse, som vi tidligere havde. Samtidig er vi også blevet frataget nogle af de mere ubehagelige sager.

I jubilæumsskriftet er nogle af de tidligere formænd og bestyrelsesmedlemmer blevet nævnt. Det betyder ikke at andre er blevet glemt. Det har ikke været hensigten at fremhæve nogle frem for andre, men hvor det har været naturligt i forbindelse med citater og lignende, har vi valgt at nævne navne.

Det har været svært at begrænse sig, men også alt for stort et arbejde at skulle dække hele perioden fra 1942 frem til i dag. Vi har valgt at fokusere på de første 35 – 50 år, men det var også her udviklingen var mest markant. Sådan fornemmes det i hvert fald, når man læser i referaterne og ser på billederne fra den tid.

På de sidste sider har vi indsat 4 kort der viser udviklingen fra 1915 frem til 1952. Her er det tydeligt at følge udviklingens gang.

Til slut vil jeg gerne takke alle implicerede i dette skrift. Tak for hjælpen med at finde billeder, for små anekdoter og skægge historier, for hjælp til opklaring af forskellige sammenhænge, for input og for indlæg. Alt er ikke kommet med i skriftet, men det behøver ikke at slutte her. Grundejerforeningens hjemmeside er kommet til live igen, og det er bestyrelsen hensigt, at foreningens historie skal få lov at udfolde og udvikle sig på hjemmesiden. Hjemmesiden skal være levende og et sted, hvor man kan gå ind og se, hvad der sker og hvad der er sket.

Vi kommer nok ikke udenom, at der i det skrevne er fejl eller unøjagtigheder. F.eks. har det været svært at datere Munkerup Strandvejs forlængelse hen over engen. Længe troede vi ud fra referaterne, at det først skete 1950'erne, men på flere ældre kort er vejen tegnet ind allerede i starten af 1940'erne.

Sådan er vi blevet klogere undervejs – uden at være helt sikre.

Jeg håber, at I har haft nogle fornøjelige stunder i selskab med jubilæumsskriftet og vil slutte med at ønske alle Munkerup og Hulerød Grundejerforenings medlemmer Tillykke med 75 års jubilæet.

Alan Nielsen, Formand, 2017.

Dette skrift er udarbejdet på foranledning af bestyrelsen i anledning af Munkerup og Hulerød Grundejerforenings 75 års Jubilæum i 2017.

Redaktion
Alan Nielsen
Else Marie Høyer
Ole Kaae

Forfattere
Else Marie Høyer
Ole Kaae
Alan Nielsen
Eva Marie Stoltz

Design og opsætning
Simon Aubertin, Aubertin - Grafik & Design

Tak til:
Sigurd Andersen
Susanne Bøgvad Aubertin
John Christensen
Ruth Merhøj Nielsen
Lokalarkivet i Græsted
Historiske Kort på Nettet - hkpn.gst.dk
Sidst men ikke mindst alle øvrige bidragydere

Sponsorer:
Ejendomsmægler Brix Westergaard
Slagter Schmelling i Gilleleje
Nybolig Liebhaveri
Netto i Dronningmølle
SuperBrugsen i Gilleleje
Adamsen's Fisk i Gilleleje
Tøjbutikken Tina A. i Gilleleje
Vild med dyr i Dronningmølle
Black and White i Dronningmølle
Spanske Fristelser i Dronningmølle
Rikke og Jeff smørrebrød i Munkerup
Interiør forretning frk. Mage i Gilleleje
Jordbærcafeen Rokkedysse Bær i Dronningmølle
EDC Gilleleje
Flügger i Gilleleje
Café Rose i Dronningmølle

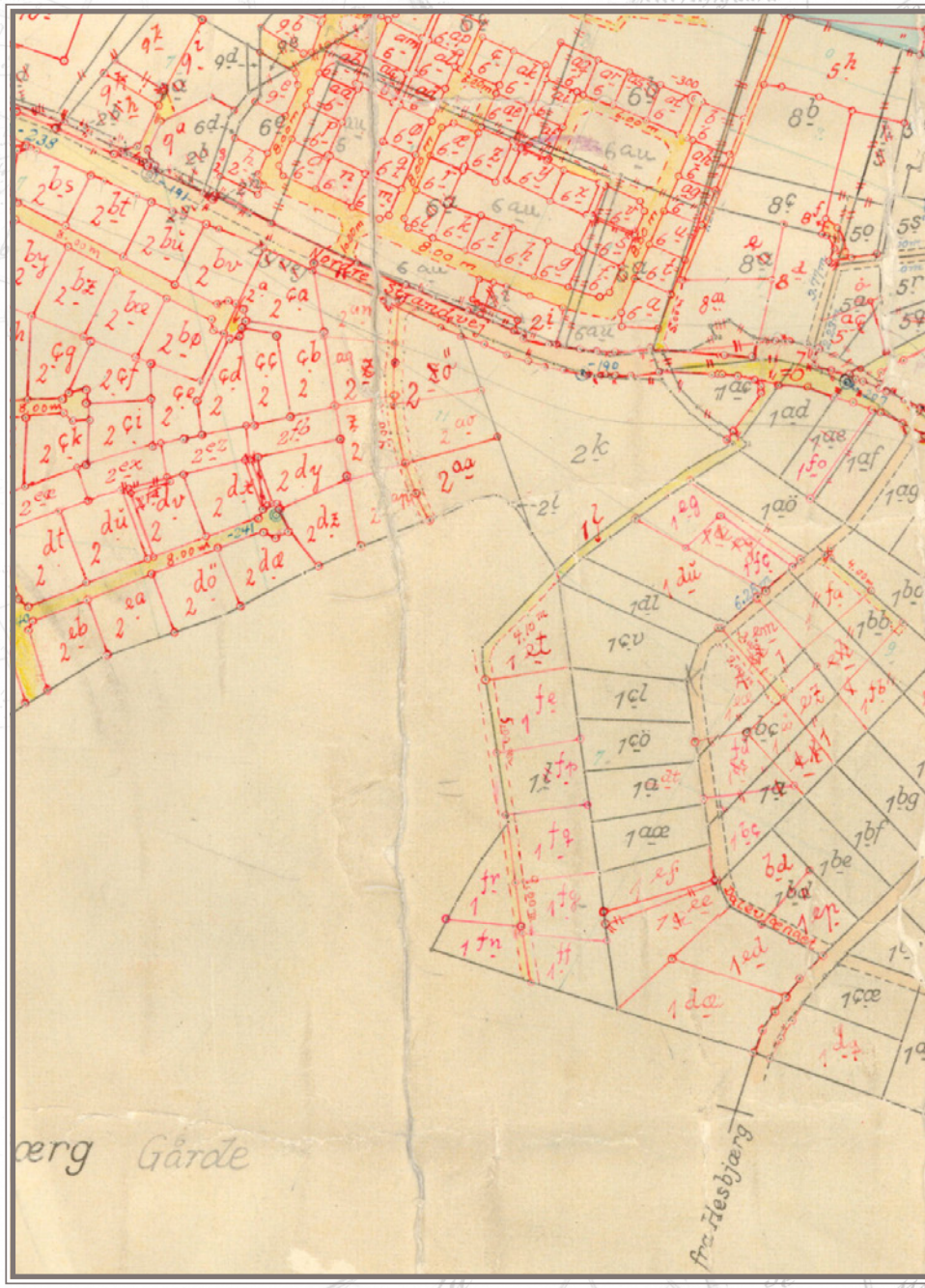

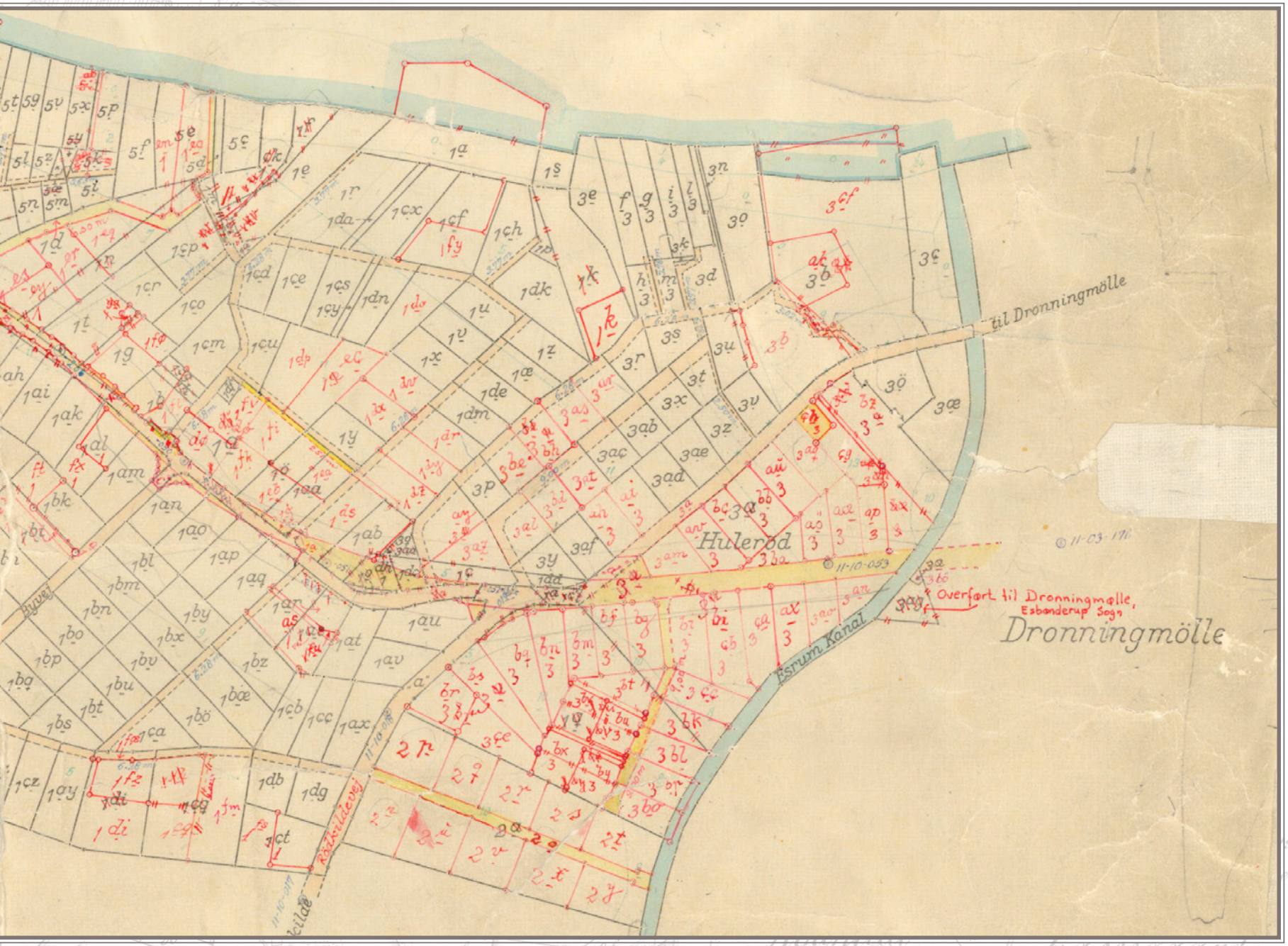

Matrikelkort over Munkerup og Hulerød 1995

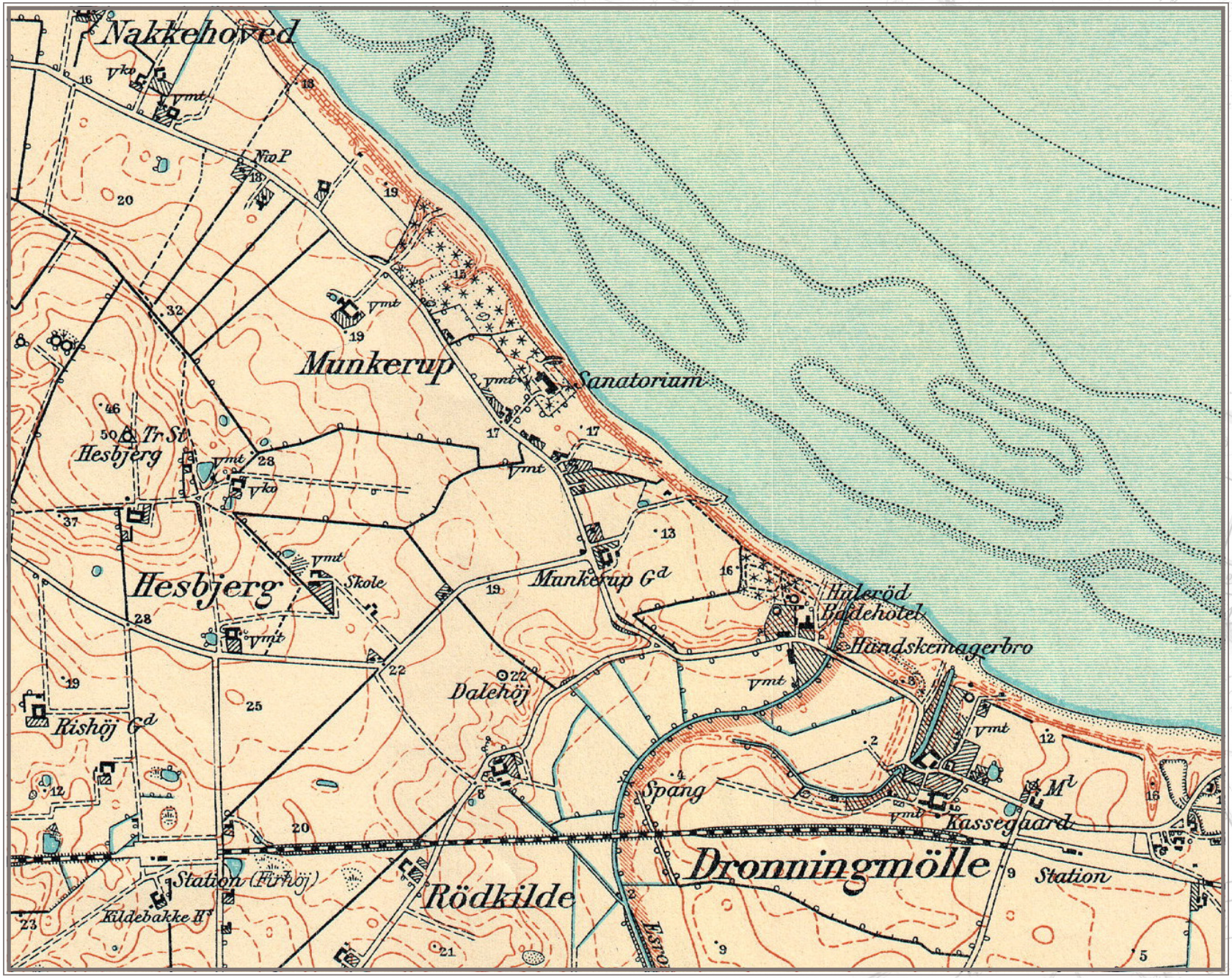

Kort over Munkerup og Hulerød 1915 (udgivet 1917)

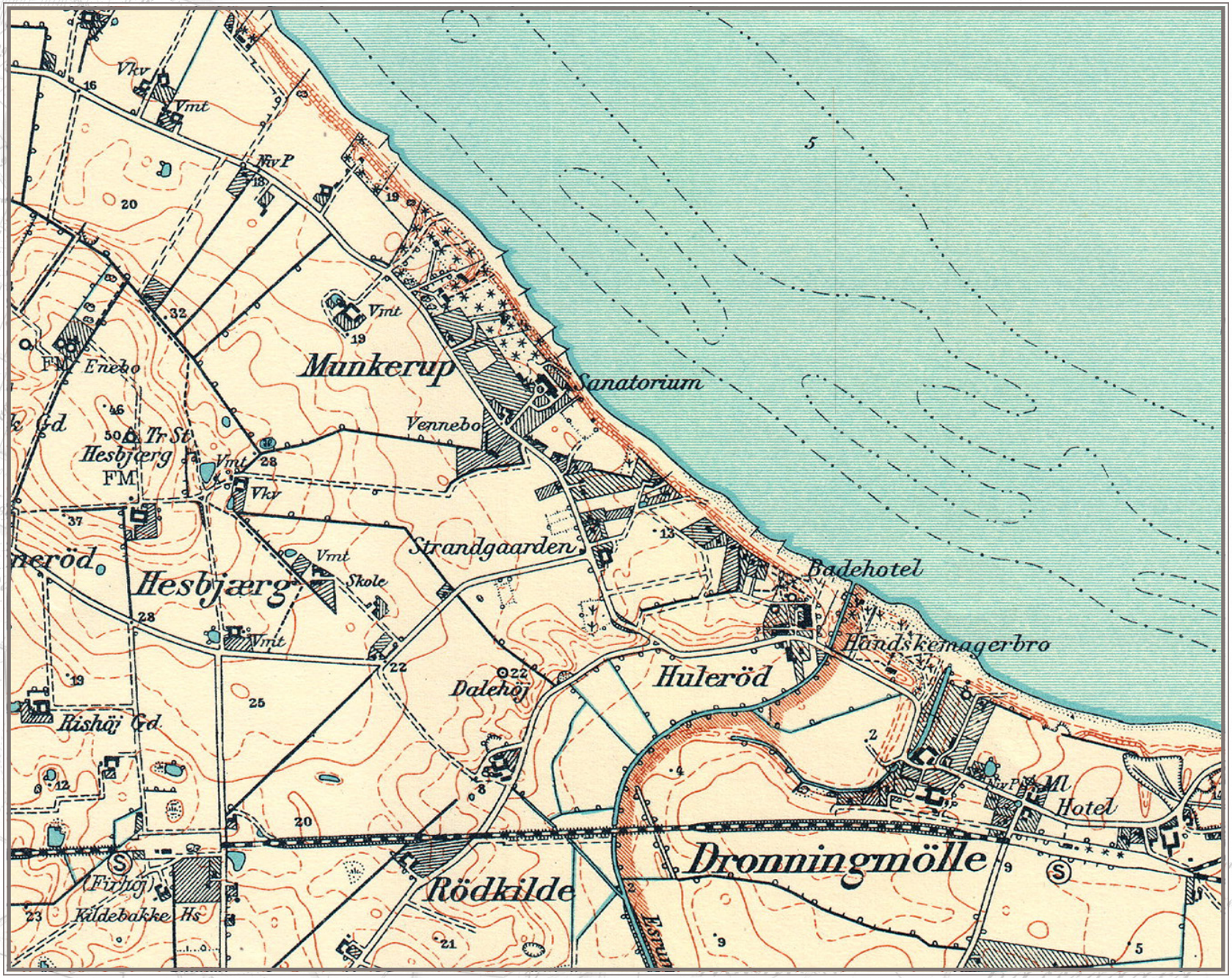

Kort over Munkerup og Hulerød 1938 (udgivet 1940)

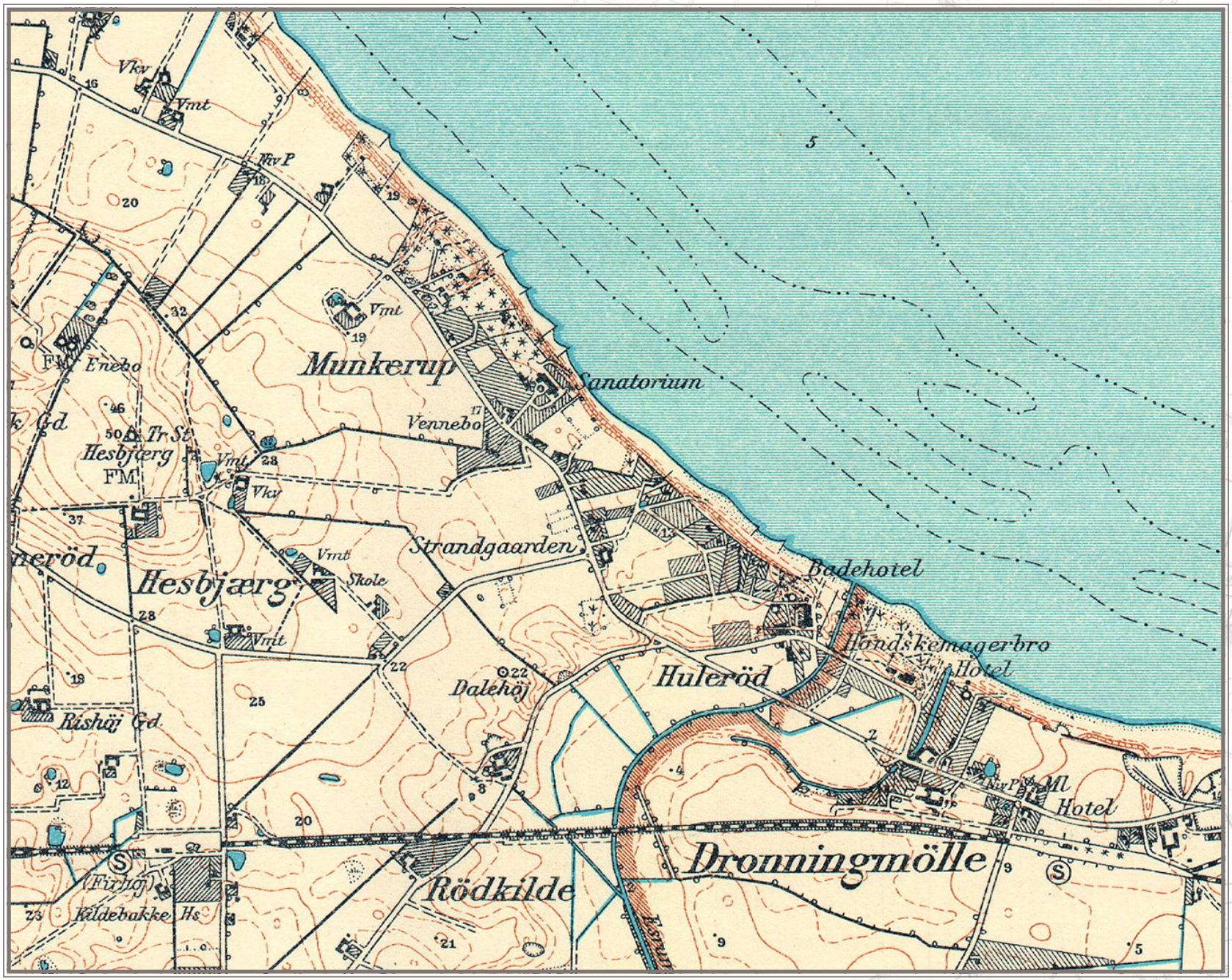

Kort over Munkerup og Hulerød 1943 (udgivet 1946)

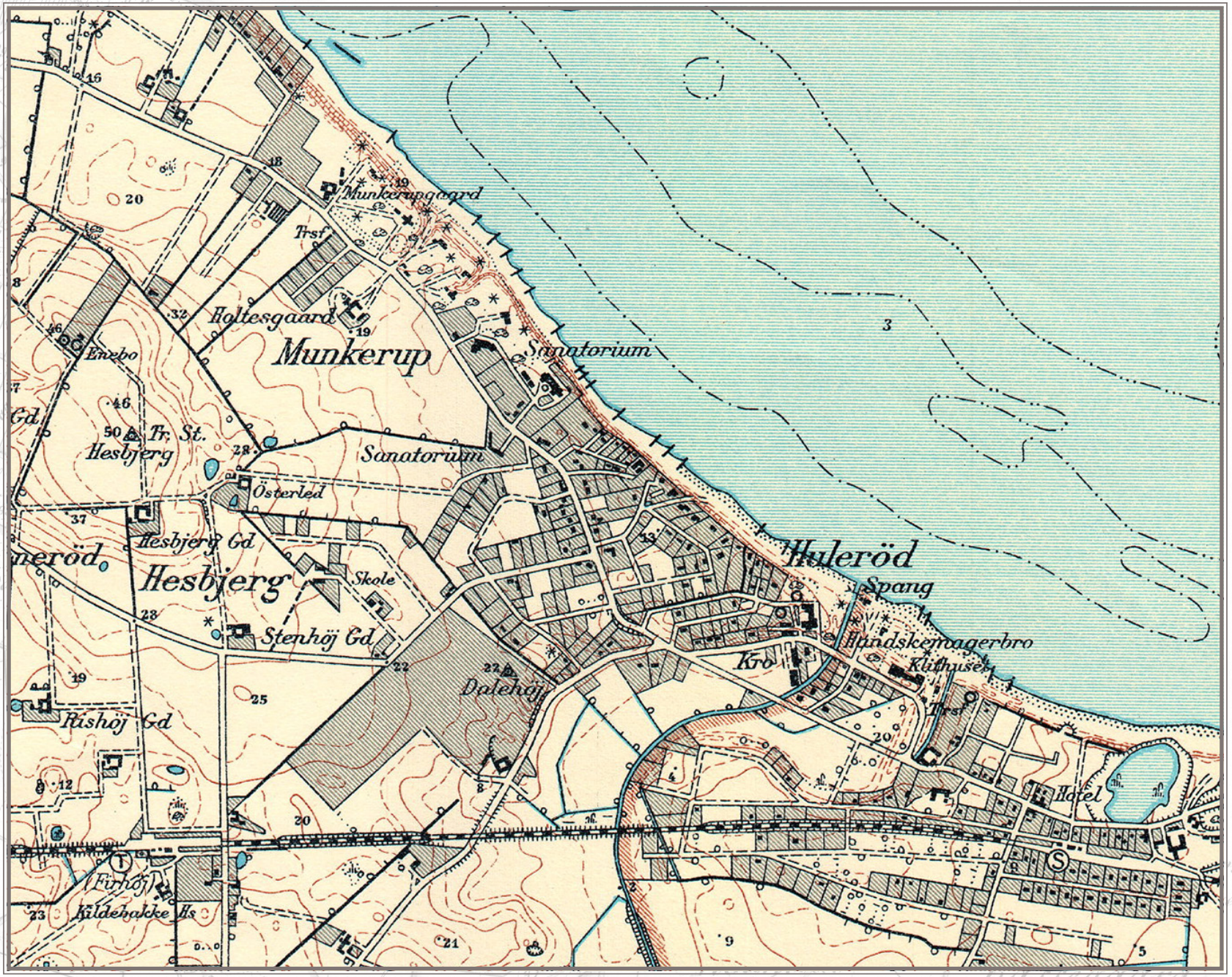

Kort over Munkerup og Hulerød 1948 (udgivet 1952)

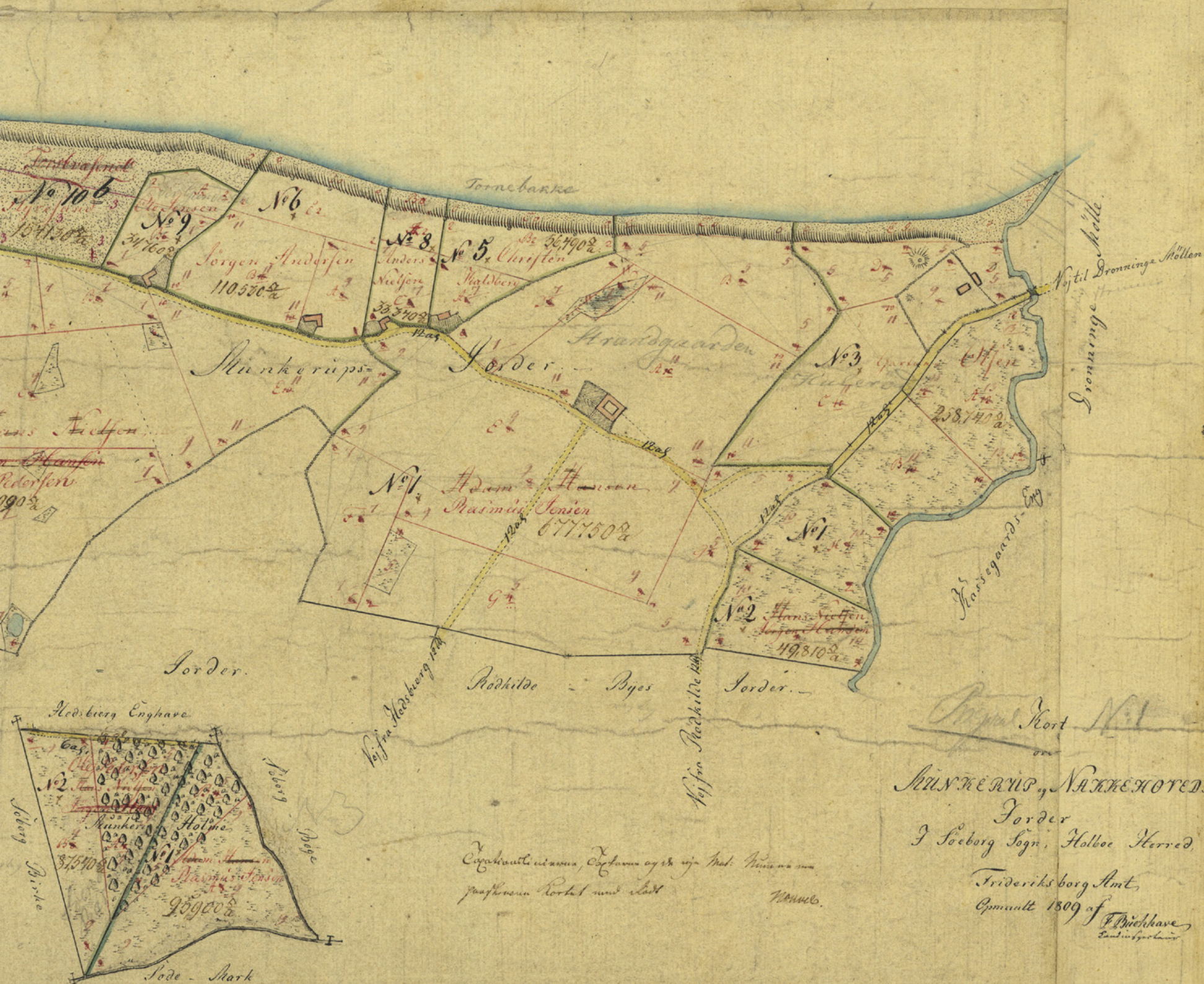
Tornebanke
Nr. 10
Nr. 9
Nr. 6
Nr. 8
Nr. 5
Nr. 3
Nr. 1
Nr. 2
Sørgen Andersen
110.530 □a
Anders Nielsen
Christen
Munkerups-
Sørder
Strandgaarden
Adam Hansen
Rasmus Jensen
677.750 □a
Hans Nielsen
Sørgen Hansen
119.810 □a
Nøstil Dronninge Mollen
Kassegaards-Eng
Rødhilde - Byes Sørder
Veien fra Hedeberg
Veien fra Rødhilde
Hedeberg Enghave
Munker Holme
Rasmus Jensen
95900 □a
Sode - Mark
Skunkerup og Nakkehoved
Sørder
I Søeborg Sogn, Holbæk Herred
Frideriksborg Amt
Opmaalt 1809 af
F. Buchhave